

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2018

Hana Múdra

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Finanční gramotnost studentů na středních školách

Financial literacy of high school students

Hana Múdra

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jiří Prokop, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání - Pedagogika

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Finanční gramotnost studentů na středních školách vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. 4. 2018

.....

podpis

Děkuji mému vedoucímu bakalářské práce docentovi Jiřímu Prokopovi za praktické rady a připomínky, které mi poskytl.

ANOTACE

V teoretické části se zaměřuji na finance v životě mladého člověka vstupujícího do života a s tím související pojmy jako jsou úvěry, dluhy a jejich řešení. Dále se zabývám začleněním finanční gramotnosti do školních vzdělávacích programů.

V praktické části formou dotazníkového šetření zjišťuji úroveň finanční gramotnosti žáků na 2 vybraných školách - gymnáziu a středním odborném učilišti a následně vyhodnocuji a analyzuji výsledky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Finanční gramotnost, peníze, osobní a rodinný rozpočet, dluhy, finanční produkty

ANNOTATION

The theoretical part is focused on finance as a part of a human life and related terms such as loans, debts and its solving.

The practical part is a questionnaire survey of students in two selected high schools, followed-up by its assessment and the analysis of the results.

KEYWORDS

Financial literacy, money, personal and family budget, debts, financial products

Obsah

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Finanční gramotnost	9
1.1 Definice	11
1.2 Složky finanční gramotnosti	11
1.2.1 Peněžní	11
1.2.2 Cenová	12
1.2.3 Rozpočtová	12
2 Finanční negramotnost a její rizika	12
2.1 Příčiny finanční negramotnosti	13
3 Úvěry	14
3.1 Typy úvěrů	15
3.1.1 Kontokorent	15
3.1.2 Kreditní karty	15
3.1.3 Spotřebitelský úvěr	16
3.1.4 Splátkový prodej	16
3.1.5 Hypoteční úvěr	18
3.1.6 Leasing	18
4 Zadluženost	19
4.1 Úpadek	21
4.1.1 Předluženost	21
4.1.2 Insolvence	22
4.2 Negativní vliv reklamy na neuvážené zadlužování	22

5	Finanční gramotnost ve vzdělávání	23
5.1	Standardy finanční gramotnosti	23
5.2	Národní strategie finančního vzdělávání	24
5.2.1	Dvoupilířová struktura finančního vzdělávání	24
6	Projekty a výukové materiály finanční gramotnosti	25
METODOLOGICKÁ ČÁST		
7	Výzkumné šetření	31
7.1	Výzkumné cíle práce	31
7.2	Metodika šetření	31
PRAKTICKÁ ČÁST		
8	Výzkumný vzorek	34
9	Vyhodnocení	35
9.1	První část dotazníku – obecná finanční gramotnost	38
9.2	Druhá část dotazníku – dluhy	42
9.3	Třetí část dotazníku – vedení rozpočtu	48
10	Závěr	54
11	Seznam použitých informačních zdrojů	56
12	Seznam obrázků	59
13	Seznam grafů	60
14	Seznam příloh	62

Úvod

Dnešní obrovská nabídka finančních služeb a produktů přináší mnoho pozitiv. Bohužel má i své stinné stránky – je nutné umět se orientovat alespoň v základních oblastech finančního sektoru. Spolu s uspěchaným stylem života, vyššími výdělky a možností mít vše na první pohled bez námahy, bez problémů a ihned, se stává, že si lidé půjčují peníze, aniž by se důkladně seznámili s nabízenými finančními produkty a zejména podmínkami. Avšak téměř žádná z těchto zdánlivě lákavých nabídek už neinformuje o důsledcích toho, pokud se občan dostane do problémů se splácením. Často se pak z této situace stane bludný kruh, kdy si člověk při neschopnosti splácet první půjčku vezme půjčku druhou, a tím se tak stává pro banky a jiné instituce rizikovějším a další peníze získá za méně výhodných podmínek. Finanční gramotnost již není pouze ekonomickým pojmem ale také sociologickým a sociálně psychickým. V dnešní době je téma stále aktuálnější a především pro lidi odchované minulým režimem a pro občany z nižších sociálních vrstev představuje dnešní finanční trh velké potenciální riziko.

V této bakalářské práci se budu věnovat finanční gramotnosti žáků středních škol. V první řadě se budu zabývat tím, co to finanční gramotnost je a na jaké složky se dělí. Zároveň se zaměřím na rizika plynoucí z finanční ngramotnosti. Zde je největší hrozbou zadluženost. Shrnu tedy typy jednotlivých úvěrových produktů a jejich rizika. Hlavním cílem této práce je zmapování finanční gramotnosti ve vzdělávání. Existuje zde národní strategie finančního vzdělávání, která definuje školní osnovy v této problematice. Dále zde máme řadu možností vzdělávat se v této problematice mimo školní lavice. Cílem je tedy zmapovat možnosti vzdělávání na internetu, nebo v rámci jiných vzdělávacích kurzů, projektů a výukové materiály, týkající se finanční gramotnosti.

Jak silný je dopad těchto vzdělávacích proudů na žáky středních škol se pokusím zjistit pomocí dotazníkového šetření. To by se mělo týkat všech zásadních kategorií finanční gramotnosti s důrazem na riziko úvěrů a schopnost hospodaření. Šetření proběhne mezi žáky gymnázií a středních odborných učilišť. Na základě výsledků dotazníkového šetření bych chtěla poukázat na reálnou úroveň finanční gramotnosti středoškoláků a rizika plynoucí z její případné nedostatečnosti.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Finanční gramotnost

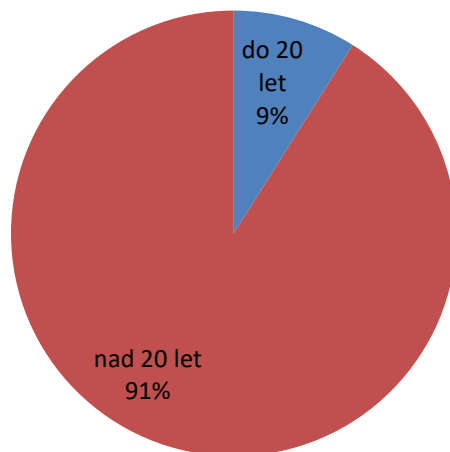
Několikrát do týdne se můžeme z médií dozvědět o narůstajícím počtu zadlužených domácností, které upadají do dluhové spirály vinou neuváženého zadlužení.

Průzkumu, který provedla agentura Millward Brown pro Českou spořitelnu a jehož se zúčastnilo téměř 1100 starších školáků, vyplynulo, že prakticky každý školák druhého stupně či jeho vrstevník z víceletého gymnázia disponuje určitou finanční částkou, se kterou polovina z nich neumí hospodařit a často se tak dostanou do situace, kdy s úsporami nevyjdou. [1]

Každý rok si Česká bankovní asociace nechává dělat průzkumy finanční gramotnosti obyvatel České republiky. Počet dotázaných tvoří obvykle tisíc respondentů ve věku od 18 do 70 let. Tyto průzkumy bohužel ukazují, že finanční gramotnost Čechů se v časovém horizontu nijak výrazně nezlepšuje. Průzkum zároveň odhaluje, že znalosti mladých lidí (18-29 let a 30-44 let) jsou horší než u starší generace. Nejvíce ohroženou skupinu představují lidé s ukončeným základním vzděláním a výučním listem. V dotazníku mohou respondenti dosáhnout maximálního počtu 100 bodů, realita je taková, že Češi za rok 2018 dosáhli průměrně pouze 56 bodů. Česká bankovní asociace by si představovala, abychom ideálně dosahovali výsledku 70-80 bodů. Průzkumu se neúčastní sociálně ohrožení lidé (například z vyloučených lokalit) ale ani lidé z nejvyšších příjmových skupin. Naopak, výzkum se soustředí na běžnou populaci, která se s tématy z dotazníku setkává ve svém životě téměř denně. [2]

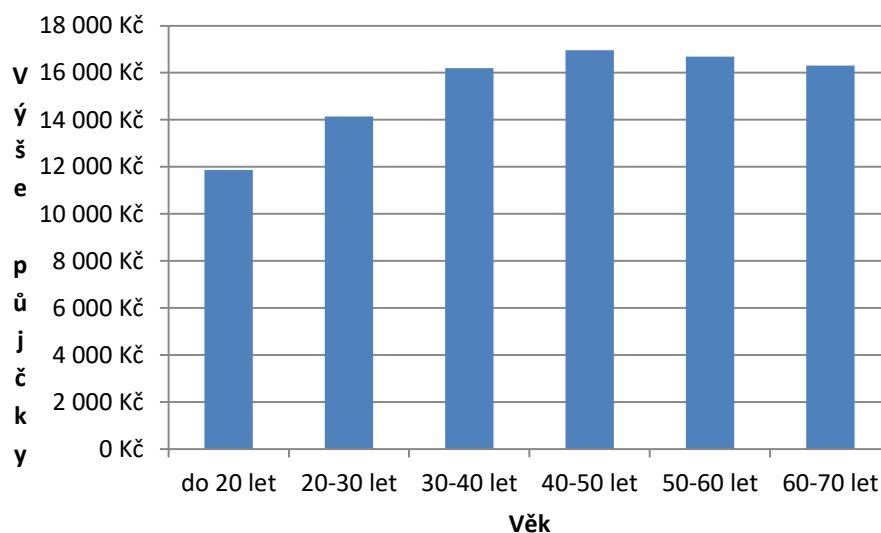
Já jsem ve styku s tímto tématem velice často, pracuji pro společnost Bohemia Factoring, a.s., která inkasuje a vymáhá pohledávky a snaží se klientům pomoci vypořádat se s jejich dluhy. Velmi mě překvapilo, s kolika 18letými a 19letými klienty jsem se při řešení pohledávek setkala, proto bych níže uvedeným grafem chtěla demonstrovat procentuální zastoupení klientů v této věkové kategorii. Zároveň chci upřesnit, že se jedná pouze o pohledávky postoupené od společnosti Provident Financial s.r.o.

Graf 1: Procentuální zastoupení lidí ve věku do 20 let [3]

Graf je sestaven ze vzorku klientů od 18 do 70 let. Z uvedeného grafu vyplývá, že z celkového počtu 152 700 postoupených pohledávek tvoří 9 % mladí lidé ve věku od 18 do 20 let. Pokud vezmeme v úvahu, že toto dvouleté věkové rozmezí představuje 3,8 % z analyzované věkové škály, je 9 % dlužníků v této věkové kategorii poměrně vysoké číslo.

Graf 2: Průměrná výše půjček v jednotlivých věkových kategoriích [3]

Klienty společnosti Bohemia Factoring, kteří mají pohledávky u nebankovní společnosti Provident Financial jsem rozdělila do věkových kategorií po deseti letech. Graf 2 znázorňuje průměrnou výši pohledávek v jednotlivých věkových kategoriích. Dlužníci do 20 let mají průměrně nejnižší výši pohledávek. Nelze však říct, že by jejich výše byla oproti starším dlužníkům zanedbatelná a tedy nepřinášela taková rizika

1.1 Definice

„Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.“ [4]

Pokud bychom tuto definici chtěli více zevšeobecnit, můžeme říci, že finanční gramotnost je schopnost porozumět financím a hlavně schopnost s nimi správně a zodpovědně zacházet a porozumět jim. Právě s rostoucí nabídkou na finančním trhu souvisí i gramotnost informační, která však není uvedena v základních složkách finanční gramotnosti. Tuto složku v žádném případě nemůžeme zaměňovat s gramotností počítačovou, protože se jedná o to, uvědomit si, kdy a proč potřebujeme informace a kde je vlastně hledat.

1.2 Složky finanční gramotnosti

Finanční gramotnost lze rozdělit na 3 základní složky, peněžní, cenovou a rozpočtovou. V této části popíšu každou z nich zvlášť.

1.2.1 Peněžní

Peněžní gramotnost je východiskem pro budování finanční gramotnosti. Peněžně gramotný člověk je schopný správně spravovat své vlastní hotovostní a bezhotovostní peníze, ale také spravovat nástroje k tomu určené. Můžeme zde zařadit například správu účtu v bance či provádění transakcí platebními či kreditními kartami.

1.2.2 Cenová

Cenovou gramotnost představují kompetence nezbytné pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci. Měli bychom vědět, jaký má inflace a její snižování či zvyšování vliv na naše peníze a jak ovlivňuje jejich kupní sílu. Důležité je také uvědomit si rozdíly mezi nominální a reálnou úrokovou sazbou.

1.2.3 Rozpočtová

Rozpočtová gramotnost je schopnost vést a spravovat osobní či rodinný rozpočet a zároveň je jádrem pro její rozvoj. Pokud chceme vést náš rozpočet správně, tak předpokládanou znalostí je základní orientace na trhu finančních produktů a služeb, schopnost porovnávat je mezi sebou a vybírat pro nás ty nejvýhodnější z nich. [5]

Při tvorbě ať už osobního či rodinného rozpočtu bychom měli mít přehled o všech našich příjmech a výdajích. Příjmy a výdaje mezi sebou porovnat, případně výdaje přehodnotit a přizpůsobit je příjmům (například, zda by nutné výdaje nešlo alespoň snížit). Důležité je také rozpočet aktualizovat a zahrnovat do něj aktuální potřeby. Pokud máme rozpočet správně a přehledně sestavený, může nám pomoci k získání kontroly nejen nad naší stávající finanční situací ale i nad tou budoucí. Přispívá také k lepšímu zhodnocení finanční situace a případné eliminaci nežádoucích finančních dopadů, jako je například zadlužení. Rozpočtová gramotnost také obsahuje správu finančních aktiv (mince, bankovky, dluhopisy, akcie...) a finančních závazků.

Způsoby tvorby rozpočtu jsou různé, někdo si vystačí jen s tužkou, papírem a kalkulačkou, někdo dává přednost tabulkovým procesorům, počítačovým programům (například RQ Money) nebo webovým kalkulačkám. Tyto kalkulačky však neumožňují archivaci dat a jejich další nevýhoda je, že mají předem definovanou kategorii příjmů a výdajů, kterou nelze měnit.

2 Finanční negramotnost a její rizika

Nedostatečná znalost finanční gramotnosti vede k nesprávnému hospodaření s financemi. Dochází tak k neefektivnímu nakládání s finančními prostředky, zbytečným finančním ztrátám a v nejhorších případech k uzavírání neuvážených a především nevýhodných úvěrů. Spousta lidí si půjčuje na zcela zbytečné věci, které nejsou existenčně nutné.

Například na dovolenou, či vánoční dárky. Bohužel už nepřemýšlí nad skutečností, že pokud si za celý rok nebyli schopni na danou věc našetřit, těžko budou mít prostředky k tomu, aby půjčku navíc s úroky splatili.

2.1 Příčiny finanční negramotnosti

Nedostatečná informovanost lidí ve věci fungování naší současné ekonomiky připravuje velké množství z nich o jejich peníze.

V souvislosti s předáváním vzorů finančního chování je třeba přizpůsobit se současné společnosti. Pro vlastní dobro bychom tento nedostatek měli odstranit. A to i přes to, že z ročenky za rok 2017 zveřejněnou Českým statistickým úřadem vychází Česká republika jako země s nejnižší mírou ohrožení chudobou z celé Evropské Unie. [6]

Jak jsem již uvedla v kapitole 1, nejhůře jsou na tom s finanční gramotností mladí lidé od 18 do 29 let. Pravděpodobně je tomu proto, že se tato věková kategorie tolik neseťká s praxí. Například většina studentských bankovních účtů je bez poplatků, které by museli řešit. V této věkové kategorii je také drtivá většina studentů, kteří žijí buď u rodičů, na koleji či na studentském bytě, kde ještě nemusejí řešit výdaje spojené se standardním chodem domácnosti. Základem pro získání návyků finanční gramotnosti je vedle školy samozřejmě i rodina, která se pro jedince stává budoucím vzorem. Základem pro rozvoj finanční gramotnosti je výchova v rodině. Za slabou finanční gramotnost většinou nemůže školský systém, ale rodiče. Právě na ně děti spoléhají ve výuce hospodaření s penězi. Z výzkumu OECD vyplynulo, že v České republice si sotva 40 % domácností sleduje příjmy a výdaje [7], není tedy divu, že z rodiny si odnášíme pouze malý základ pro rozvoj finanční gramotnosti. Nejlepší cestou jak vést děti k finančnímu vzdělání od útlého věku je například možnost šetření peněz do kasičky, aby si dítě uvědomilo, že když už v ní žádné peníze nemá, nemůže nic utratit. Další možností je založit jim v pozdějším věku bankovní účet, kde se dítě naučí hospodařit s vlastními penězi, využívat internetové bankovníctví, platební kartu a zároveň i odpovědnosti. Rodiče navíc mají přehled, kde a kolik peněz dítě utrácí. Zřízení účtu je ideální pro zasilání pravidelného kapesného. [26]

3 Úvěry

Primárně bych chtěla zmínit rozdíl mezi půjčkou a úvěrem. Tyto pojmy, bohužel, velmi často a rádi zaměňují i samotní poskytovatelé. S platností nového občanského zákoníku (dále jen NOZ) od 1. 1. 2014 se ze slova půjčka stala zápůjčka (s tím souvisí změna jmen stran, z dlužníka je vydlužitel, z věřitele zápůjčitel - oddíl 6 v odstavcích §2390 až § 2394).

Specifickými znaky zápůjčky je, že smlouva nemusí být v písemné podobě a její sjednání může být bezplatné. Největší rozdíl oproti úvěru je však ten, že zápůjčku nám může poskytnout kdokoli, nemusí se tedy nutně jednat o banku či nebankovní společnost (laicky řečeno – zápůjčka může být od kamaráda, úvěr od banky).

Co se týče úvěru, i zde se změnila s NOZ terminologie. Z věřitele se stal úvěrující a z dlužníka úvěrovaný (oddíl 7, odstavce § 2395 až § 2400). Pokud si vezmeme úvěr, týká se vždy a pouze finančních prostředků a v každém případě musí být sjednány úroky. Úvěr mohou nabízet pouze společnosti, pro které je poskytování úvěrů předmětem jejich podnikání. Úvěry členíme na bankovní a nebankovní.

Úvěr představuje téměř vždy velké riziko, protože během pár let se může v životě člověka stát cokoli (například nemoc, ztráta zaměstnání).

 CreditKasa.com 20 000 Kč půjčka ZDARMA	Výše půjčky 1000 Kč – 20 000 Kč	Doba splatnosti 1 den – 30 dní	RPSN 30 341,1 %	Hodnocení ★★★★☆ 60 %	Žádost o půjčku
 CreditOn 8000 Kč půjčka ZDARMA	Výše půjčky 500 Kč – 200 000 Kč	Doba splatnosti 1 den – 30 dní	RPSN 2376 %	Hodnocení ★★★★☆ 80 %	Žádost o půjčku
 CreditPortal	Výše půjčky 500 Kč – 30 000 Kč	Doba splatnosti 5 dní – 30 dní	RPSN 9088,1 %	Hodnocení ★★★★☆ 55 %	Žádost o půjčku
 Creditstar	Výše půjčky 1000 Kč – 13 000 Kč	Doba splatnosti 5 dní – 3 měsíce	RPSN 1732,08 %	Hodnocení ★★★★☆ 60 %	Žádost o půjčku
 Express Cash Nejrychlejší půjčka	Výše půjčky 5000 Kč – 50 000 Kč	Doba splatnosti 14 měsíců – 20 měsíců	RPSN 229,1 %	Hodnocení ★★★★☆ 65 %	Žádost o půjčku

Obrázek 1: Srovnání krátkodobých úvěrů [9]

Částka	Doba splácení	Splátka měsíčně	Částka zaplacená celkem
20 000 Kč	48 měsíců	720 Kč	34 560 Kč
32 000 Kč	48 měsíců	1086 Kč	52 128 Kč
60 000 Kč	48 měsíců	2101 Kč	100 848 Kč
75 000 Kč	48 měsíců	2609 Kč	125 232 Kč

Obrázek 2: nabídka společnosti poskytující rychlý úvěr [10]

V online srovnávači se můžeme přesvědčit o nevýhodách nebankovních úvěrů. Jak je vidět, v některých případech krátkodobých úvěrů činí RPSN (roční procentní sazba nákladů) více než 30 000 %. Takto vysoké číslo se může jevit jako přehnané (a ono také je), ale vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o velmi krátkodobé půjčky, tomu tak po přepočtení například týdenního úroku na roční úrokovou sazbu (RPSN) může být.

Pokud chceme pro orientaci zjistit, na jak vysoký úvěr máme nárok, stačí online vyplnit dotazník s pár otázkami, které se ptají například na výši měsíčního příjmu, věk nebo zda jsme v zaměstnaneckém poměru.

3.1 Typy úvěrů

Dále uvedu příklady úvěrů, se kterými se běžná populace setkává nejčastěji.

3.1.1 Kontokorent

Jedná se o krátkodobý úvěr od banky, který je poskytován k běžnému účtu. Pokud máme povolený kontokorent, můžeme čerpat peníze i v případě, že na účtu nemáme dostatečnou hotovost. V dnešní době je možné sjednat si kontokorent i ke studentským účtům. Není zde většinou stanovena pevná výše splátky, klient je však povinen částku, kterou si půjčil (a která je navýšená o úrok) do určité doby splatit tak, aby zůstatek převyšoval kontokorent. Aktuálně se úrokové sazby pohybují mezi 10-22 % p.a. Pokud se nám stane, že překročíme limitní částku, do které můžeme ze svého účtu čerpat, může penále činit až 25 % p.a.

3.1.2 Kreditní karty

V dnešní moderní době je platební karta obrovskou výhodou, často se ale stává, že bezhlavě nakupujeme a spolu s tím ztrácíme přehled, kolik peněz nám na účtu vlastně

zbývá. Rozlišujeme dva typy platebních karet. Debetní kartu nám banka vydá k našemu běžnému účtu a s jejíž pomocí čerpáme své vlastní peněžní prostředky. Zadlužit se s debetní kartou můžeme pouze v případě, že máme povolený kontokorent a čerpáme jej, zatímco kreditní karta je úvěrová karta od samého začátku, zde čerpáme prostředky banky a zadlužujeme se, i když neukazuje minusové hodnoty. Banka nám nabízí bezúročné období, ale pokud peníze nespĺácíme, hrozí nám sankce za celé období od chvíle, kdy jsme kartou zaplatili – dluh nám tedy bude narůstat.

Kreditní karta, pokud je využívána s rozumem, umí být dobrým sluhou, ale také zlým pánem. Zejména pro lidi s nižšími příjmy není vhodné, aby tímto způsobem financovali své běžné výdaje. Například k červnu roku 2017 vlastnilo 2,1 milionů lidí v České republice kreditní kartu. [14]

3.1.3 Spotřebitelský úvěr

Tento úvěr je určen zejména pro nepodnikatelské účely a slouží zejména pro financování spotřebního zboží nebo služeb. Spotřebitelský úvěr může být hotovostní nebo bezhotovostní. O tento typ úvěru může požádat každá fyzická osoba nad 18 let. Někdy je podmínkou pro získání úvěru zřízení běžného účtu v bance. Úroková sazba neúčelových spotřebitelských úvěrů se pohybuje kolem 15 % p. a., úroková sazba účelových úvěrů už kolem 10 % p. a. V dnešní době spousta bank nabízí možnost získat předschválený úvěr, kde nemusí klient dokládat doklad o příjmech. [15]

3.1.4 Splátkový prodej

Splátkový prodej spočívá v tom, že přímo v obchodě požádáme o úvěr. Úvěr však neposkytuje obchod ale některá ze splátkových společností. Nákup na splátky se nám, jako každý jiný úvěr, prodraží. RPSN se u splátkového prodeje velmi liší, mohou být 0 % ale také až ve výši 60 %. Pokud se jedná o nulové navýšení, musíme si dát pozor na splacení do požadované lhůty, pokud je hodnota vyšší než 30 %, nákup na splátky už není tak výhodný. Nejlepší samozřejmě je se nákupu na splátky vyhnout a nečekané výdaje financovat z vlastních vytvořených finančních rezerv, stále se však jedná o lepší možnost, než je žádost o rychlou půjčku. Nákup na splátky můžeme učinit buď pomocí standardního úvěru, nebo typem 1/10.

Typ 1/10 znamená, že zákazník při nákupu zaplatí jednu desetinu ceny a zbytek splatí v deseti pravidelných splátkách. Znamená to tedy, že nakonec přeplatí 10 %.

U druhého způsobu si můžeme vybrat výši počáteční akontace (procentní část ceny zboží/služby, kterou musíme zaplatit, minimálně se však jedná opět o výše zmíněných 10 %). U dražších produktů bude akontace vyšší. Dále si můžeme zvolit počet splátek (maximálně 50). Pokud chceme nižší RPSN, musíme na začátku zaplatit vyšší akontaci a zadat delší dobu splatnosti.

Pro názornost uvádím příklad:

Splátková kalkulačka

Spotřebitelský úvěr

Přímá platba
 0 Kč | 12 343 Kč | 0 Kč

Výše měsíční splátky
 565 Kč | 1 904 Kč | 565 Kč

Datum první splátky: 17.4.2018
Délka splácení: 48 měsíců
Výška úvěru: 16 214 Kč

[Zobrazit informace o úvěru](#)

- Nic neriskuj +10 Kč / měsíc
Kdykoli během 18 měsíců od vás výrobek vykoupieme zpět.
- Prodloužení záruky + 1 rok +40 Kč / měsíc
- Pojištění proti rozbití a krádeži na 2 roky +68 Kč / měsíc
- Aplikovat ochranné sklo +10 Kč / měsíc
Sklo v ceně služby

iPhone 7 32GB Černý 565 Kč měsíčně

Koupit na splátky

Splátková kalkulačka zobrazuje výpočet měsíčních splátek s pojištěním. Pojištění je možné změnit nebo úplně zrušit po kliknutí na tlačítko Dokončit objednávku nebo na stránkách Hello bank!

Splátková kalkulačka

Spotřebitelský úvěr

[Nastavení úvěru](#)

Výše splátky bez pojištění: 539 Kč
Celková výše měsíční splátky (včetně pojištění): 565 Kč
Pojištění: SOUBOR MASTER
Úroková sazba (p.a.): 25,15 %
RPSN: 28,27 %
Za úvěr celkem zaplatíte: 25 872 Kč

- Nic neriskuj +10 Kč / měsíc
Kdykoli během 18 měsíců od vás výrobek vykoupieme zpět.
- Prodloužení záruky + 1 rok +40 Kč / měsíc
- Pojištění proti rozbití a krádeži na 2 roky +68 Kč / měsíc
- Aplikovat ochranné sklo +10 Kč / měsíc
Sklo v ceně služby

iPhone 7 32GB Černý 565 Kč měsíčně

Koupit na splátky

Splátková kalkulačka zobrazuje výpočet měsíčních splátek s pojištěním. Pojištění je možné změnit nebo úplně zrušit po kliknutí na tlačítko Dokončit objednávku nebo na stránkách Hello bank!

Obrázek 3: příklad splátky telefonu bez akontace [16]

Pokud bychom si chtěli koupit výše uvedený telefon na webovém portálu alza.cz, který při okamžité koupi stojí 16 214 Kč s DPH na splátky a bez akontace, zaplatili bychom za úvěr na dva roky 25 872 Kč při měsíční splátce 565 Kč, což je o 9 658 Kč více oproti původní ceně.

3.1.5 Hypoteční úvěr

Tento typ úvěru je využíván pro financování bydlení. Existují i takzvané americké hypotéky, ty jsou neúčelovým typem úvěru a lze je využít jakkoli, mají však horší úrokovou sazbu a pro její získání je nutné vložit do zástavy nemovitost. Hypotéka se týká většiny populace, je úvěrem na velmi dlouhou dobu a proto bychom tomuto typu měli věnovat zvýšenou pozornost.

Od roku 2004 je možné brát si hypoteční úvěr i na zajištění potřeb bydlení (např. koupě družstevního bytu, podíl do bytového družstva, rekonstrukce obecního nebo družstevního bytu...). V současné době je omezeno poskytování hypoték ve výši alespoň 80 % kupní ceny a vyšší, hypotéky se tedy staly rázem méně dostupné. Takto vysoké hypotéky mají i horší úrok a právě zvýšením úroku chtějí banky snížit poptávku po vysokoprocentních hypotékách, které nesmí překročit určitý objem produkce. Takovéto hypotéky budou dostupné pouze v určitém období a to zejména z počátku období čtvrtletního.

Před zažádáním o hypoteční úvěr se doporučuje si alespoň rok a půl odkládat částku v hodnotě jedné měsíční splátky. Tímto si vytvoříme finanční rezervu pro případnou neschopnost splácet a navíc se dostaneme do lepší pozice při vyjednávání s bankou. Rizikovým faktorem, který banka zahrnuje do svých kalkulací, je věk žadatele, předpokládá totiž, že hypotéka by měla být splacena do 70. roku života. Při žádosti o úvěr si můžeme zvolit dobu fixace, tedy dobu, po kterou se úvěr úročí sazbou sjednanou ve smlouvě, zůstává tedy neměnný. Pokud si ale zvolíme fixaci, nemůžeme předčasně celou hypotéku splatit bez sankce (1 % z předčasně splacené splátky, maximálně však 50 000 Kč). [17]

3.1.6 Leasing

Leasing se nejčastěji týká automobilů a nemovitostí, v dnešní době je však oblíbenou formou úvěru i pro výrobní stroje.

Já se zaměřím na automobilový leasing. V tomto případě se jedná o pronájem s následnou koupí vozu. Leasingové splátky placené klientem (nájemcem) tedy představují určité nájemné. U nás rozlišujeme dva typy: operativní a finanční leasing. Tyto dva typy se liší ve vlastnických právech po ukončení leasingových splátek. U finančního leasingu se po splacení leasingových splátek stáváme majitelem vozu, u operativního nikoli.

Operativní leasing je obvykle sjednán na 1 až 3 roky, bývá tedy kratší než životnost auta. K nájmemnému auta musíme přičíst náklady na pohonné hmoty a případné pokuty. Výhodou však je, že případné opravy, poruchy a krádeže řeší a hradí leasingová společnost. Jsme zde omezeni počtem ujetých kilometrů za rok (pokud přesáhneme, platíme za každý ujetý kilometr navíc). Nevýhodou je, že auto musíme odevzdat zcela v pořádku, jinak platíme pokutu. [18]

4 Zadluženost

Dle údajů, které zveřejnil Bankovní a Nebankovní registr za rok 2016 vyplývá, že klientů s dluhem je meziročně méně, ubylo hlavně počtu ohrožených úvěrů (úvěr, kde nebyly zaplacený tři po sobě jdoucí splátky) avšak meziročně celkový dluh Čechů narostl o 162 miliard korun. [8] Zadluženost se však může týkat i dětí, které zatím nedovršily 18 let. Například děti z dětských domovů, které dluží na poplatcích za komunální odpad, děti dlužící za ježdění na černo, nebo děti, které dluh zdědí v dědickém řízení po zadluženém zesnulém rodičovi.

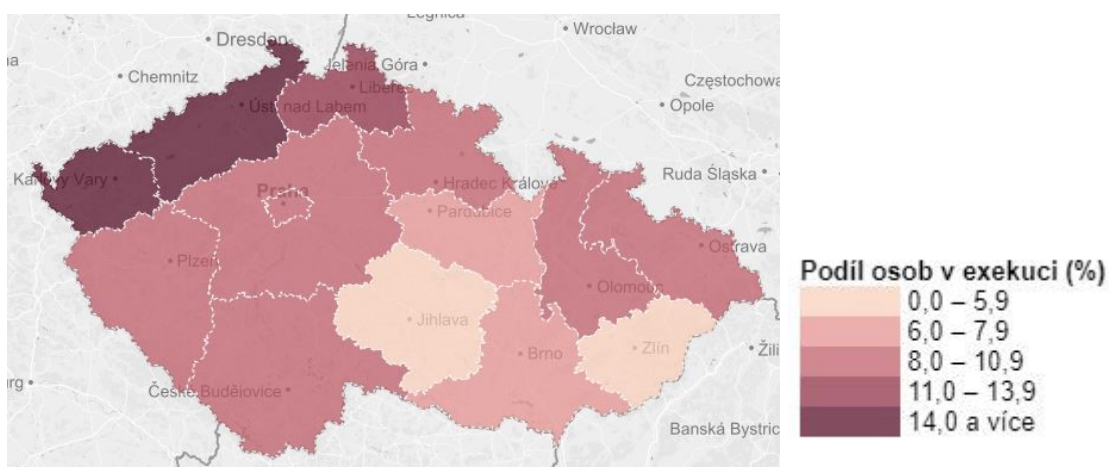
Největší problémy se splácením dluhů mají v Česku lidé do 24 let. Finanční instituce je dlouhodobě považují za nejrizikovější skupinu. Podle zdroje registru klientských informací, mělo za rok 2016 5 % z nich dlouhodobé dluhy a 16 % dluhy krátkodobé. [11]

Pokud nesplácíme naše úvěry, úvěrující tuto situaci řeší buď:

1. upomínkou
 - informační dopis, který upozorní klienta (není povinnost jej zasílat), dluh se navyšuje o sankční poplatky a úroky
2. vymáháním
 - vymáhat pohledávku lze mimosoudně či soudně (dluh se navyšuje o náklady na vymáhání a soudní výlohy)
3. platebním rozkazem
 - druh soudního rozhodnutí, zkracuje soudní řízení, při podání odporu žalovaného se ruší [12]

4. exekucí

- exekuce je řízena státem a prováděna soudem, do exekuce se člověk dostane, pokud nesplácí své dluhy a nedostojí svým závazkům, vyhodnocuje se majetek dlužníka a vybírá vhodný způsob jejího provedení (srážky ze mzdy, prodej majetku...), dlužník ztrácí právo na nakládání se svým bankovním účtem, pokud je exekuce uvalena na stavební spoření, stát si z něj strhne veškeré příspěvky, které nám na něj dal

Obrázek 4: exekuce v České republice [13]

Česká republika	2017	změna
Počet osob v exekuci	863 tis.	+3,4 %
Počet osob se 3 a více exekucemi	493 tis.	+0,8 %
Podíl osob v exekuci	9,7 %	+0,4 p.b.
Celkový počet exekucí	4,67 mil.	+4,8 %
Vymáhaná jistina	239 mld. Kč	

údaje jsou pouze za fyzické osoby

Obrázek 5: souhrn exekucí v ČR za rok 2017 [13]

Kraj 2017	ÚSTECKÝ KRAJ ✘	ZLÍNSKÝ KRAJ ✘	HLAVNÍ MĚSTO PRAHA ✘
podíl osob v exekuci	18,08 %	5,74 %	8,35 %
meziroční změna počtu osob v exekuci	+8,8 % (+1,47 p.b.)	+0,7 % (+0,04 p.b.)	+3,2 % (+0,26 p.b.)
průměrný počet exekucí na osobu	5,2	5,1	6,5
průměrná jistina na osobu	199 503 Kč	325 624 Kč	401 487 Kč
medián jistiny na osobu	81 305 Kč	104 801 Kč	94 290 Kč
počet osob starších 15 let	692 613	499 024	1 078 617
počet osob v exekuci	125 241	28 650	90 062
celkový počet exekucí	652 338	145 382	583 236
<u>detail osob v exekuci</u>			
podíl dětí a mladistvých	1 %	0 %	0 %
podíl osob ve věku 18 až 29 let	14 %	11 %	11 %
podíl seniorů (65+)	7 %	7 %	8 %
podíl osob s 1 exekucí	31 %	29 %	35 %
podíl osob s 2 exekucemi	11 %	13 %	11 %
podíl osob s 3 – 9 exekucemi	41 %	43 %	31 %
podíl osob s 10 – 29 exekucemi	16 %	15 %	20 %
podíl osob s 30 a více exekucemi	0 %	0 %	3 %

Obrázek 6: exekuce – porovnání [13]

4.1 Úpadek

Dle § 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) je dlužník v úpadku jestliže má:

- více věřitelů
- peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti
- zároveň tyto závazky není schopen plnit (musí se jednat o objektivní neschopnost nikoli pouze o neochotu plnit)

Způsob řešení úpadku:

- konkurs (všeobecná exekuce na jmění dlužníka, ten již nemůže nakládat se svým majetkem)
- oddlužení (osobní bankrot, musí navrhnout pouze sám dlužník, do 5 let se musíme zbavit aspoň jedné třetiny dluhů)
- reorganizace (možná pouze pro podnikatele)

O úpadku dlužníka je rozhodnuto na základě insolvenčního návrhu. Úpadek má dvě formy – insolvenční a předlužení. [21]

4.1.1 Předluženost

Předlužeností nazýváme stav, kdy má dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. [22] Insolvenční zákon zde již nevyžaduje, aby šlo o

závazky po splatnosti. Předluženost si však nesmíme zaměnit se zadlužeností, zde se jedná o situaci, kdy jsme ještě schopní dluh splácet. Stát se předluženými můžeme snadno, stačí nezaplatit jednu splátku a dlužná splátka se rychle navýší o několik procent či pokutu.

4.1.2 Insolvence

Insolvenci nazýváme platební neschopnost dlužníka, který i přes svou snahu není schopen dluhy splácet. [23] V platební neschopnosti se nacházíme tehdy, splňujeme-li současně tyto podmínky:

- máme více věřitelů (minimálně 2)
- doba prodlení se splácením je více než 30 dní
- nejsme schopni plnit závazky

4.2 Negativní vliv reklamy na neuvážené zadlužování

Vliv médií na zadlužení mladých lidí je v dnešní době moderních technologií obrovský. Reklamou jsme obklopeni ze všech stran a je těžké se jí vyhnout, je v televizi, rádiu na internetu nebo jednoduše venku, kde na nás číhají plakáty a billboardy. Obzvláště citlivým obdobím na zadlužování jsou samozřejmě vánoce, čehož jsou si instituce poskytující půjčky velmi dobře vědomy. V knize z roku 1958, Společnost hojnosti od Johna Kennetha Galbraitha se dočteme: „*Přesvědčování lidí, aby si na sebe vzali dluh, a způsoby, jak je k tomu přimět, jsou stejně tak součástí moderního hospodářského procesu jako sama výroba zboží, jako samo vycházení vstříc tužbám a potřebám zákazníků.*“ [19] Galbraith se domníval, že lidé jsou schopni tvrdě pracovat a neuváženě se zadlužovat jen proto, aby si mohli koupit vytoužené věci, které viděli v reklamě, která v lidech budí dojem, že inzerovaná věc prostě musí mít. Navíc, získání půjčky je dnes velmi snadné, můžeme si ji zařídit například jen s pomocí telefonu, aniž by pracovník zjišťoval naše příjmy.

Obrázek 7: předvánoční leták [20]

5 Finanční gramotnost ve vzdělávání

Finanční gramotnost je součástí osnov výuky pro základní a střední školy. Ministerstvo školství stanovuje jisté standardy, kterých by měli žáci dosáhnout po absolvování výuky finanční gramotnosti ve vzdělávacích zařízeních, a zároveň stanovuje strategii, jak tohoto standardu u žáků dosáhnout.

5.1 Standardy finanční gramotnosti

Jedná se o cílové požadavky finanční gramotnosti pro žáky základních a středních škol. Standardy kladou důraz na osvojování učiva před přechodem z nižší úrovně finanční gramotnosti do úrovně vyšší (všechny úrovně na sebe navazují).

20. 7. 2017 zveřejnilo Ministerstvo financí revidovaný Standard finanční gramotnosti. Oproti původnímu dokumentu z roku 2007 došlo k posílení několika témat, jako je například bezhotovostní placení, sestavení rozpočtu, porovnání finančních produktů, ochrana osobních údajů, zabezpečení na stáří, důsledky nesplacení dluhů, řešení zadlužení/předlužení a dalších.

Standardy finanční gramotnosti obsahují několik okruhů, jako jsou:

- nakupování a placení
- hospodaření domácnosti

- přebytek a schodek rozpočtu v domácnosti

Standard finanční gramotnosti žáka po ukončení střední školy by měl být na úrovni dospělého člověka, který dokáže zodpovědně nakládat se svými financemi a vést rodinný rozpočet.

5.2 Národní strategie finančního vzdělávání

Národní strategie finančního vzdělávání je ústředním dokumentem pro finanční vzdělávání v České republice. Přináší nám ucelený a zároveň systematický přístup k posílení finanční gramotnosti společnosti v ČR. V České republice je od září roku 2013 finanční vzdělávání pro žáky základních a středních škol povinné a na růstu její úrovně se podílejí zejména Ministerstvo financí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Česká národní banka. [24]

5.2.1 Dvoupilířová struktura finančního vzdělávání

Aby byla pokryta celá česká populace, je finanční vzdělávání rozděleno do dvou pilířů. První je pro žáky základních a středních škol, druhý pilíř se zaměřuje na vzdělávání dospělých lidí.

Základům finanční gramotnosti se však na jednoduchých příkladech učí děti už i v mateřských školách. To, že když si dítě půjčí peníze tak je musí vrátit, by dětem měli vštěpovat již rodiče, bohužel oni sami by často potřebovali lekci ohledně hospodaření s penězi. Vzdělávací program “Rozumíme penězům“ pod metodickým zaštitěním organizace Aflatot je k dispozici právě mateřským školám, ve kterém se děti dozví, co jsou peníze, k čemu jsou a kde se berou. Naučí se nakupovat, šetřit a umět se rozdělit s ostatními. Pochopí rozdíl mezi slovy chtít a potřebovat, učí se zodpovědně rozhodovat a vážit si zdrojů, které mají.

Základní vzdělávání

Výuka finanční gramotnost je od 1. 9. 2013 povinnou součástí vzdělávacích programů základních škol. Veškeré obsahy a výstupy vzdělávání jsou zakotvené ve Standardech finanční gramotnosti.

Standardy finanční gramotnosti pro 1. stupeň ZŠ obsahují témata jako hotovostní a bezhotovostní formy peněz, způsoby placení, rozpočet domácnosti a její příjmy a výdaje, reklamace, úspory a úvěry.

Žáci umí používat peníze v běžném životě, odhadnout a zkontrolovat cenu nákupu, vrácené peníze a doklad. Žáci jsou si vědomi toho, že někdy není možné realizovat všechny chtěné výdaje, vysvětlí, proč je důležité spořit si, kdy je vhodné půjčit si peníze a jak dluhy vrátet.

Pro 2. stupeň jsou to témata jako inflace, tvorba ceny, jak nakládat s penězi, typy domácího rozpočtu, základní práva spotřebitele, bankovní služby, produkty finančního trhu, pojištění a úročení.

Co všechno by měli vědět žáci po ukončení výuky na druhém stupni? Například, jak vhodně využívat různých prostředků hotovostního a bezhotovostního placení, jsou schopni demonstrovat tvorbu ceny a vliv nabídky a poptávky na ní, vědí, jak inflace ovlivňuje hodnotu peněz, jsou schopni sestavit rozpočet domácnosti, znají principy vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu a ví, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele. Dále vědí, kdy mají použít debetní a kdy kreditní kartu a ví, v čem tkví jejich omezení. Uvedou nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky, jako jsou spotřeba, úspory a investice, znají nejčastější způsoby krytí deficitu (úvěry, splátkový prodej, leasing), znají význam úroku placeného a přijatého, uvedou nejčastější druhy pojištění a ví kdy je využít. [28]

Střední školy

Pro střední školy je obsah v některých částech podobný s druhým stupněm ZŠ, danou problematikou se však žáci zabývají více do hloubky nebo se na žáky nabalují nové související věci s daným tématem. Žáci se zde opět setkají s inflací, tvorbou ceny, placením (i v zahraniční měně) a rozpočtem domácnosti, nově přibývá téma přebytku a nedostatku financí, pojištění, obsahy smluv a uplatňování práv spotřebitele.

6 Projekty a výukové materiály finanční gramotnosti

V dnešní internetové době jsou výukové materiály velmi dobře přístupné téměř všem. Nejen na internetových stránkách Ministerstva financí najdeme mnoho projektů pro podporu finanční gramotnosti. Níže uvádím nejdůležitější z nich.

Abeceda rodinných financí

Projekt, který provádí Provident Financial formou veřejných seminářů v komunitách, formou e-learningových kurzů, či v rámci firemních workshopů. Cílem je naučit lidi zacházet s penězi a je určen pro dospělou populaci. Projekt je zaměřen na každodenní praktické situace týkající se financí.

Krotitelé dluhů

Pořad České televize, který běžel od roku 2009 do roku 2012. Pořad sleduje osudy lidí, kteří se dostali do finančních potíží a ukazuje rizika, spojená s finančním světem. Najdeme zde díly s tematikou dluhů, exekucí, hypoték, potíží s podnikáním, deficity domácích rozpočtů či závislosti na nakupování. Problémy těchto lidí řeší před kamerou tým finančních poradců. Některé díly končí pozitivně, jiné nikoliv. To dodává pořadu na autenticitě a zdůrazňuje fakt, že z velkých finančních problémů již někdy není cesty zpět. [25]

Divadelní vystoupení “Finanční gramotnost pro děti“

V roce 2011 bylo uvedeno 79 divadelních představení na téma finanční gramotnost pro děti z dětských domovů, základních a středních škol v celé České republice. Díky interaktivní formě představení se diváci mohli vžít do role hlavního hrdiny a prožít s ním jeho frustraci.

Rozumíme penězům

Jedná se o program organizovaný občanským sdružením AISIS a podporovaný Monetou Money Bank zaměřený na finanční vzdělávání dětí a učitelů mateřských a základních škol. Zaměstnanci Monety se aktivně zapojují do chodu programu v roli lektorů. Program Rozumíme penězům naplňuje cíle rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání v tematice finanční gramotnosti jak pro první tak pro druhý stupeň základní školy. Školám poskytuje pracovní listy, výuková videa, metodiku výuky, odborné materiály a semináře pro pedagogy.

Rozumíme financím

Tento projekt vytvořila Česká rada dětí a mládeže, která usiluje o vzdělávání nadaných dětí a žáků, kteří se účastní jejích činností v oblasti finanční gramotnosti. S pomocí metodických publikací a vzdělávacích materiálů se snaží vzdělávat pracovníky působící ve vzdělávání, nebo v oblasti volného času dětí a mládeže.

Na stránkách nalezneme spoustu her, aktivit, projektů, metodik, pracovních listů, pexesa a především zajímavou karetní hru, která se jmenuje Naživo! V té hrách prožívají život své postavy a mohou si spolu s ní vyzkoušet různé dopady životních rozhodnutí. Tato hra je k dispozici také online ke stažení.

Finanční gramotnost do škol

Jedná se o partnerský projekt Yourchance o.p.s. a Nadace DRFG (David Rusňák Family Group). Cílem je metodická podpora finanční gramotnosti na základních a středních školách. Na jejich stránkách nalezneme výukové materiály, pracovní sety, videa a filmy. Vše je zdarma.

Proč se finančně vzdělávat

Internetový portál Ministerstva financí, ve spolupráci s MŠMT. Stránky jsou určeny jak pro studenty, tak pro dospělé.

Soutěž finanční gramotnost

MŠMT každoročně vyhlašuje tuto soutěž, která vychází ze standardů finanční gramotnosti a podporuje výuku předmětu a motivuje žáky k získávání podrobnějších znalostí z oblasti ekonomiky a finančnictví i nad rámec školních osnov. Soutěž probíhá přes internet s možností získání věcných cen. Je dobrovolná a bezplatná.

Soutěží se ve třech kategoriích:

1. žáci 1. - 5. ročníků ZŠ
2. žáci 6. – 9. ročníků ZŠ
3. žáci všech středních škol

Pro školní rok 2017/2018 se však soutěž z důvodu nedostatku financí nekonala.

Den finanční gramotnosti

Tento den se rozhodla zavést česká společnost Partners Financial Services, a.s. v roce 2011. Její hlavní náplní je poskytování finančního poradenství. Pracovníci zdarma poskytují lekce finanční gramotnosti, které jsou určeny žákům ZŠ a SŠ, dospělým, dětem v dětských domovech a ženám vystaveným domácímu násilí. Dne 8. 9. 2018 se bude konat již 6. ročník dne finanční gramotnosti. Ke každému dni FG si společnost Partners nechává dělat průzkumy týkající se FG (například, zda si české domácnosti tvoří dostatečnou finanční rezervu či zjištění postoje Čechů v oblasti úvěrů na bydlení).

European Money Quiz

V rámci Evropského týdne peněz (European Money Week), který zaštiťuje Evropská bankovní federace a podporuje například Česká bankovní asociace, vznikla soutěž pro žáky 7. - 9. tříd základních škol z celé Evropy. Hlavní cenou je zájezd do Bruselu, kde se koná celoevropské finále. Žáci si v kvízu mohou změřit své znalosti s ostatními školami v České republice a Evropě. Soutěž se bude poprvé konat v letošním roce v datech 9. – 13. 4. [19]

Jarmark finančního vzdělávání

Pozvání České bankovní asociace pro pedagogy ZŠ, zde se dozvědí o aktuální nabídce týkající se finančního vzdělávání, zároveň si zde mohou vyzkoušet různé výukové pomůcky.

Televizní seriál Bankovkovi

Sit-com určený primárně pro děti od 8 do 12 let (který ale klidně může sledovat i starší generace), na kterém se podílí Česká bankovní asociace. Druhou řadu tohoto seriálu natáčí Česká televize.

Hra Peníze navíc

Hra pro zábavné učení. Její obtížnost můžeme zvyšovat různými scénáři. Hra má celkem 10 kol, každé kolo představuje tři roky života rodiny a skládá se ze tří fází:

- finanční transakce
- události a dopady na finanční situaci a její řešení

- vývoj trhů s výplatou výnosů, například z pravidelných investic.

Cílem hry je splnit rodině stanovené cíle pro určité období, ustát různé životní události a nashromáždit dostatek kapitálu k zajištění doživotní renty.

FingrPlay

Herní portál založený obecně prospěšnou společností ABC finančního vzdělávání, jehož cílem je finanční vzdělávání zábavnou formou. Tato online hra stojí na konceptu výše zmíněné hry Peníze navíc a kopíruje podmínky českého finančního trhu a nezabere více než hodinu času. Hráči si zde mohou znalosti ověřit, či je získat.

METODOLOGICKÁ ČÁST

7 Výzkumné šetření

7.1 Výzkumné cíle práce

Při stanovení cíle jsem dbala na to, aby byl konkrétní a ne příliš obecný. Mým cílem je zjistit úroveň finanční gramotnosti studentů středních škol, na gymnáziu a středním odborném učilišti. Zaměřuji se na 3 nejdůležitější oblasti: obecnou finanční gramotnost, dluhy a vedení rozpočtu.

Výzkumné otázky:

- Jaká je reálná úroveň finanční gramotnosti žáků středních škol?
- Bude znatelný rozdíl mezi žáky gymnázia a středního odborného učiliště?

7.2 Metodika šetření

K výzkumu jsem použila kvantitativní metodu. Formou anonymního dotazníku jsem zjišťovala data a informace o respondentech. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky nebo se získávají poznatky nové. Při stanovení problému si musíme udělat předběžnou teoretickou analýzu, abychom získali pokud možno co nejvíce informací ke zkoumané problematice. Problém by měl být jasně stanoven a empiricky ověřen. Já jsem si pro empirické ověření vybrala dotazníkovou metodu, která umožňuje rychle nashromáždit data od většího počtu respondentů. Pro výzkumný vzorek jsem zvolila skupinový výběr, který je pro své snadné provedení často využíván. [27]

Jedna třída z gymnázia dotazník vyplňovala elektronicky při hodině informatiky. Všeobecnými výhodami elektronického dotazníku je jeho lokální a časová nezávislost, přesnost vyhodnocení, lépe zajištěná anonymita respondentů a také nám odpadají náklady na tisk dotazníků. Nevýhody představuje fakt, že takový dotazník může vyplňovat pouze počítačově gramotný člověk, dále se může stát, že dotazník vyplní někdo jiný než cílová skupina, nebo že nám dotazník vyplní vícekrát.

Dotazník je rozdělen do 3 částí. První část se věnuje obecné finanční gramotnosti (4 otázky). Druhá část je zaměřena na dluhovou problematiku (6 otázek). Poslední část zkoumá vedení rozpočtu (4 otázky). Při výběru otázek jsem se snažila o relevantnost vzhledem k dnešní situaci a vývoji finančního světa.

Dotazník tvoří převážně uzavřené otázky s předem stanovenými alternativami odpovědí. U tří otázek je pod výčtem nabídky odpovědí možnost zvolit variantu jiné a vypsát zde vlastní názor. V dotazníku je pouze jedna dichotomická otázka, zbytek otázek je s jednoduchým či vícenásobným výběrem.

PRAKTICKÁ ČÁST

8 Výzkumný vzorek

Pro dotazníkové šetření jsem si vybrala žáky 1., 3. a 4. ročníku čtyřletého gymnázia v Kolíně a 1. - 3. ročníku středního odborného učiliště stavebního v Kolíně, obor elektrikář. Gymnázium Kolín sídlí v ulici Žižkova 162, Kolín 3, 280 31 a zaměstnává více než 40 pedagogů. Poskytuje osmiletý nebo čtyřletý studijní obor.

Druhou školou je Střední odborné učiliště stavební s adresou Pražská 112, 280 02 Kolín. Budova je dohromady propojena ještě se střední odbornou školou stavební. Škola poskytuje tříletý studijní obor s výučním listem. Mezi nabízenými obory jsou: elektrikář, malíř a lakýrník, klempíř, truhlář, instalatér, tesař, zedník a kominík. Já jsem svůj výzkum realizovala ve třídách oboru elektrikář.

Ani na jedné ze škol není finanční gramotnost vyučována jako samostatný předmět. Dle školního vzdělávacího programu gymnázia, se žáci s finanční gramotností setkají v předmětu základy společenských věd a matematice. Na středním odborném učilišti (dále jen SOU) je finanční gramotnost součástí předmětu Ekonomika. Ve školním vzdělávacím programu oboru Elektrikář, v informacích o předmětu Odborný výcvik, nalezneme v sociálních a personálních kompetencích, že žák by měl být finančně gramotný a schopný řešit své ekonomické záležitosti.

Na gymnáziu jsem měla respondenty ve věkovém rozpětí 15-19 let, na SOU také 15-19 let.

Dotazník celkem vyplnilo 135 respondentů.

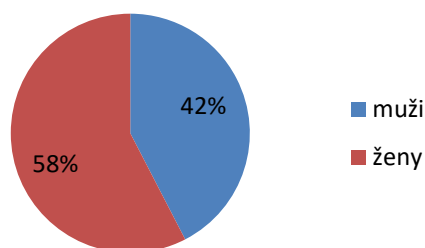
Název školy	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Počet respondentů celkem
Gymnázium Kolín	25		24	22	71
SOU stavební Kolín	23	19	22		64

9 Vyhodnocení

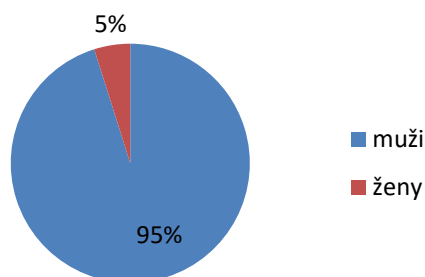
Na následujících stránkách vyhodnocuji výsledky dotazníkového šetření.

Žáci gymnázia odpověděli v 72 % případů správně. Na SOU správně odpovědělo 69 % žáků. Procentuální úspěšnost žáků obou škol je velmi podobná, liší se pouze o 3 %.

Graf 3: procentuální zastoupení mužů a žen na Gymnáziu Kolín

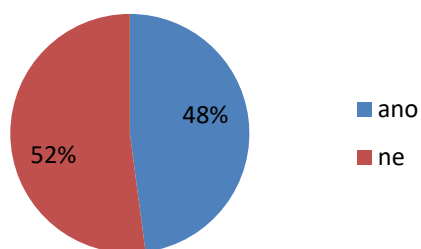
Graf 4: procentuální zastoupení mužů a žen na SOU stavební Kolín

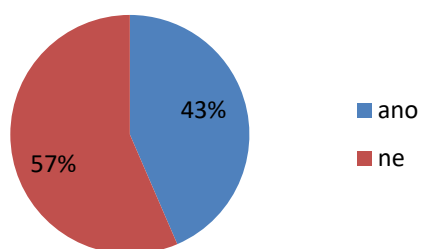
Z výše uvedených grafů je patrné, že poměr žen na gymnáziu je víceméně vyrovnaný. Oproti tomu na SOU je drtivá většina mužů, počet žen zde činí pouhých 5 %.

Setkal/a jste se v nějakém předmětu s tématem finanční gramotnosti?

Graf 5: předchozí zkušenost na gymnáziu s výukou finanční gramotnosti

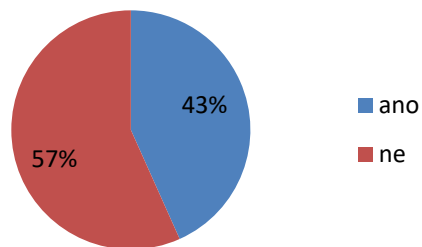
Graf 6: předchozí zkušenost na SOU stavební s výukou finanční gramotnosti

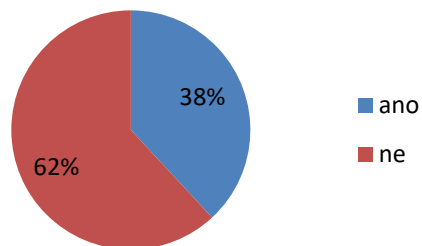
Jak na gymnáziu, tak na učilišti většina studentů uvedla, že se v žádném z předchozích předmětů s výukou finanční gramotnosti nesetkala. V případech, kdy respondenti na gymnáziu odpověděli kladně, uváděli, že se s ní setkali v předmětech matematika a základy společenských věd. Na SOU se s finanční gramotností setkali v předmětu ekonomika.

Vede si domácnost, ve které žijete, rodinný rozpočet?

Graf 7: gymnázium - vedení rodinného rozpočtu v domácnosti

Graf 8: SOU stavební - vedení rodinného rozpočtu v domácnosti

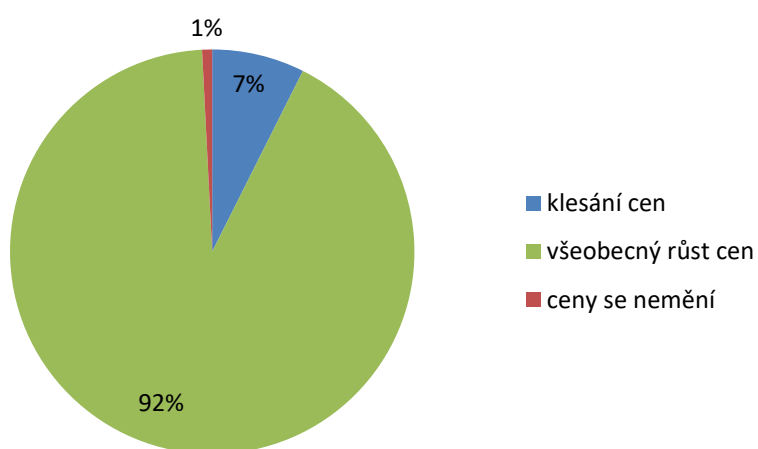
V obou případech převažuje záporná odpověď, na SOU se dokonce jedná o 62 %. Žáci tak nemají žádný vzor, který by převzali za svůj, jakožto automatickou součást života.

9.1 První část dotazníku – obecná finanční gramotnost

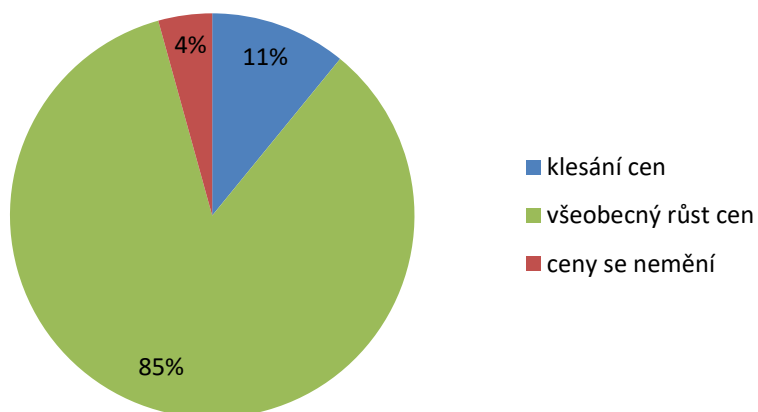
Nyní se dostávám k analýze první části dotazníku a to k obecné finanční gramotnosti. Ve všech níže uvedených grafech představuje zelená barva správnou odpověď.

1) Co s sebou obvykle přináší inflace?

Graf 9: gymnázium - inflace

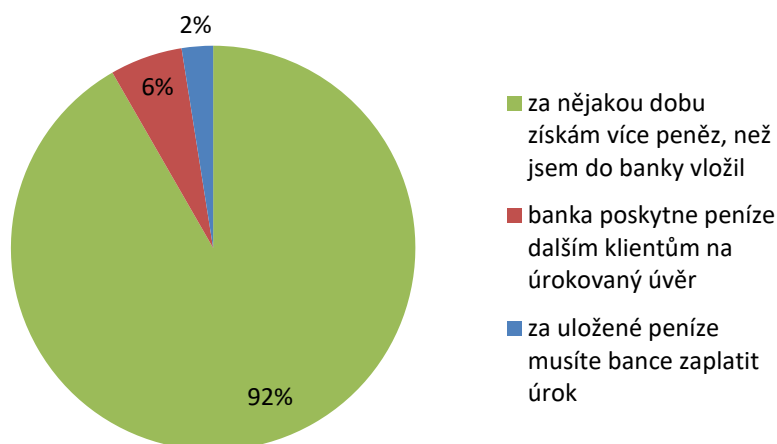
Graf 10: SOU - inflace

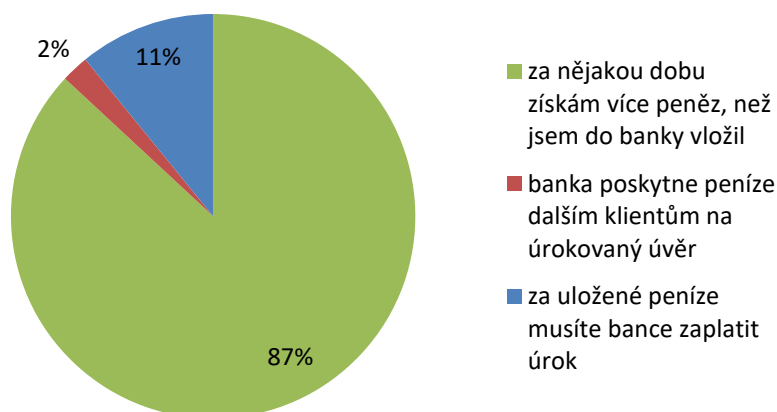
V obou typech škol většina žáků odpověděla správně, inflace s sebou přináší všeobecný růst cen. Na gymnáziu správnou odpověď zvolilo 92 % žáků, na SOU 85 %.

2) Co znamená zúročení peněz uložených v bance?

Graf 11: gymnázium - zúročení peněz uložených v bance

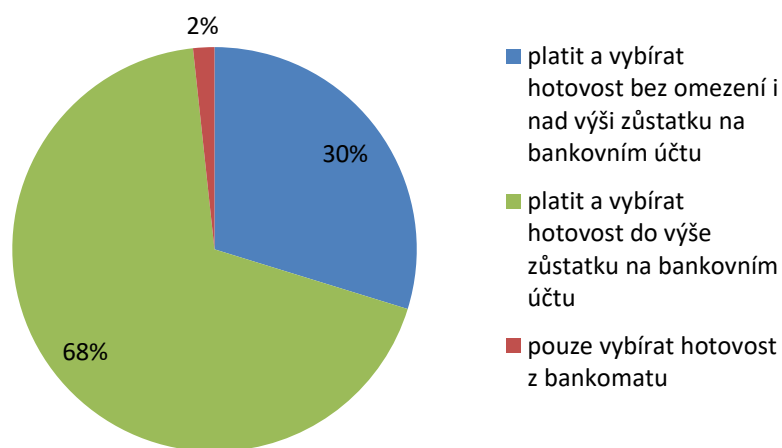
Graf 12: SOU - zúročení peněz uložených v bance

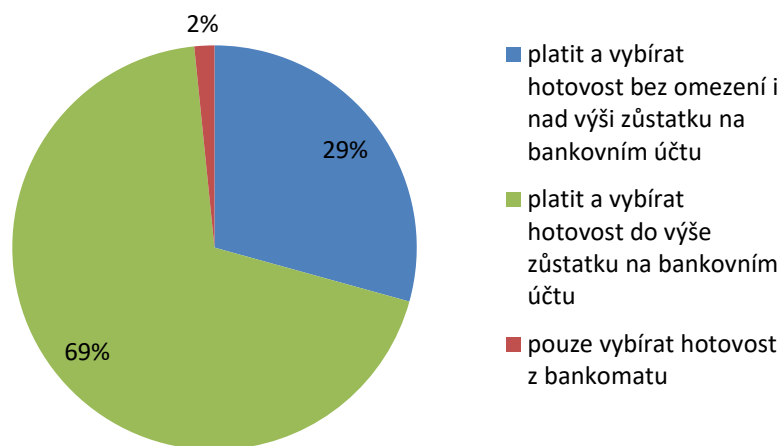
I zde odpověděla většina žáků správně, tedy že zúročení peněz v bance znamená, že za nějakou dobu získáme více peněz, než jsme do banky vložili.

3) Vezmete-li v úvahu, že nemáte povolený kontokorent, co Vám umožňuje debetní karta?

Graf 13: gymnázium - debetní karta

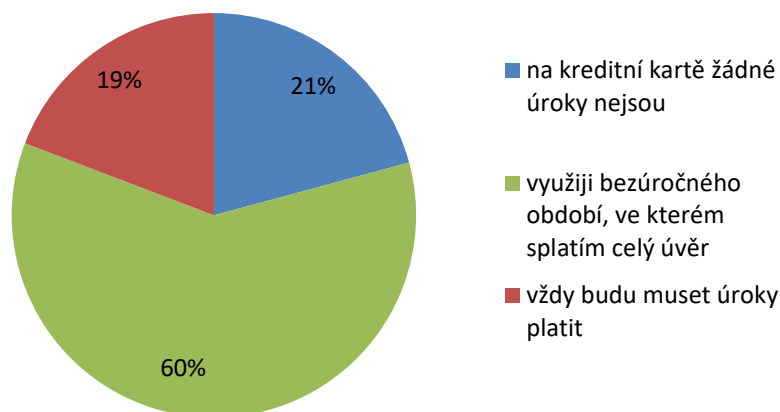
Graf 14: SOU - debetní karta

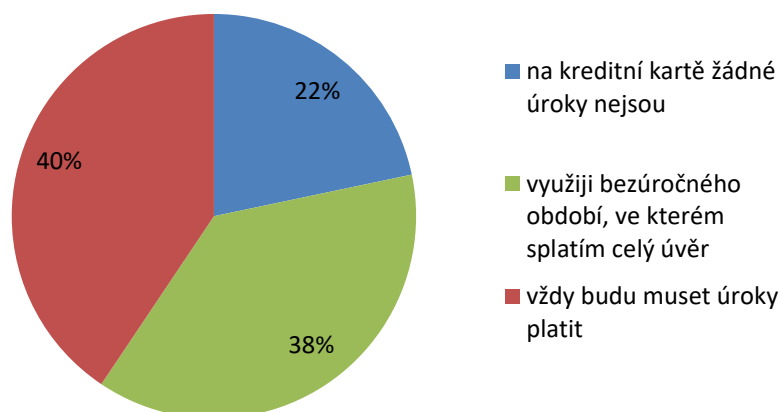
Na obou školách se respondenti téměř shodují na správné odpovědi. I tak je zarážející, že okolo 30 % žáků si myslí, že mohou vybírat peníze i nad vyšší zůstatku, vzhledem k tomu, že velká část z nich debetní kartu vlastní.

4) Jak využijeme kreditní kartu, abychom nemuseli platit žádné úroky z úvěru?

Graf 15: gymnázium - úroky na kreditní kartě

Graf 16: SOU - úroky na kreditní kartě

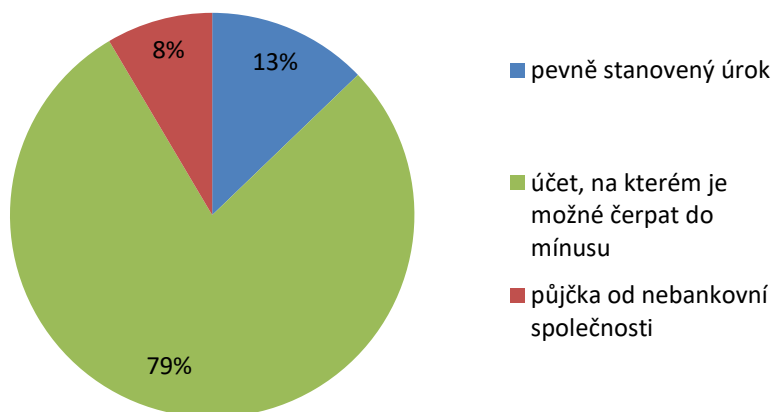

S touto otázkou si žáci SOU poradili hůře, než gymnazisté. Na SOU odpovědělo správně 38 % žáků, oproti tomu na gymnáziu byla úspěšnost 60 %. Správná odpověď je využití bezúročného období, ve kterém splatíme celý úvěr.

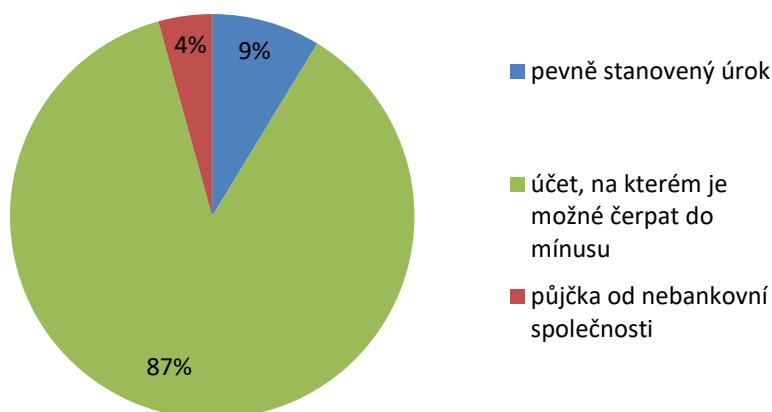
9.2 Druhá část dotazníku – dluhy

5) Co je to kontokorent:

Graf 17: gymnázium - kontokorent

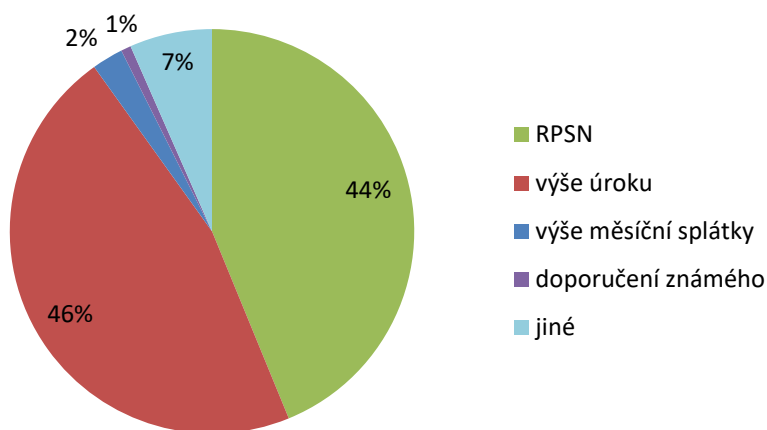
Graf 18: SOU - kontokorent

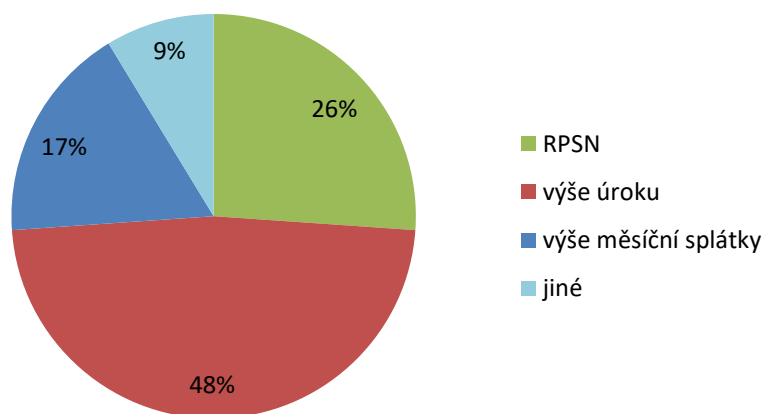
Tato otázka nečinila ani jedné ze škol větší problém. Většina respondentů odpověděla správně, jedná se o účet, na kterém můžeme čerpat do mínusu.

6) Které kritérium pro Vás bude při výběru půjčky nejdůležitější? (vyberte jednu možnost)

Graf 19: gymnázium - kritéria pro výběr půjčky

Graf 20: SOU - kritéria pro výběr půjčky

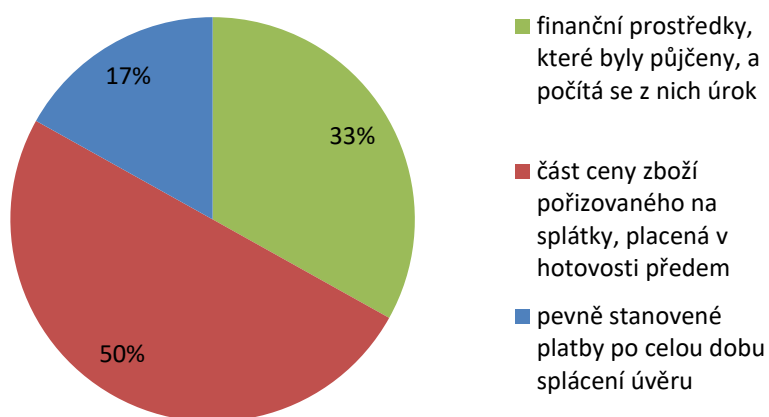
U této otázky byla vysoká chybovost. Správnou odpovědí je, že nejdůležitější kritérium pro volbu půjčky je výše RPSN, neboť oproti úroku v sobě RPSN nese veškeré náklady s

půjčkou či úvěrem spojené – např. poplatky za uzavření smlouvy, za správu úvěru, za převody peněžních prostředků, za pojištění schopnosti splácet apod.

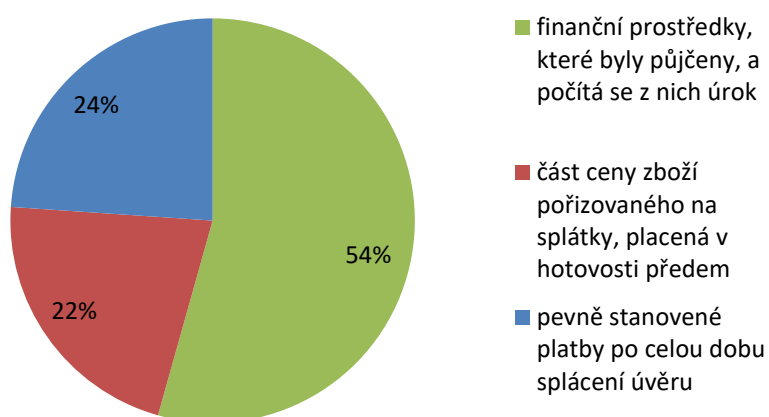
Na gymnáziu žáci dopsali také odpovědi: nikdy bych si nepůjčil nebo nikdy bych si nepůjčil, protože jsem od rodičů dostatečně finančně zabezpečen.

7) Co je to jistina?

Graf 21: gymnázium - jistina

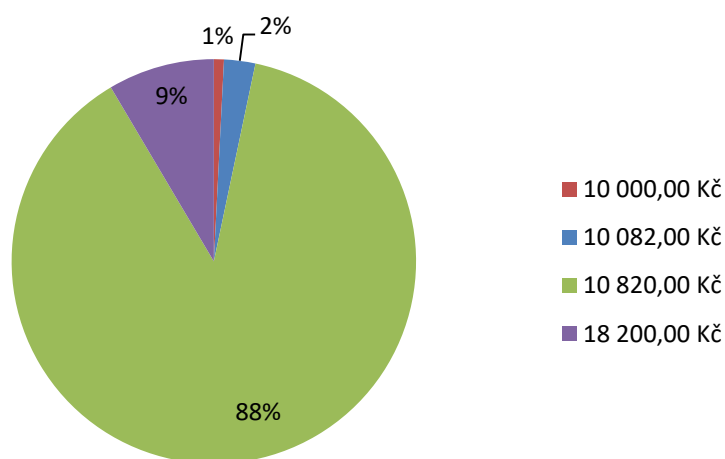
Graf 22: SOU - jistina

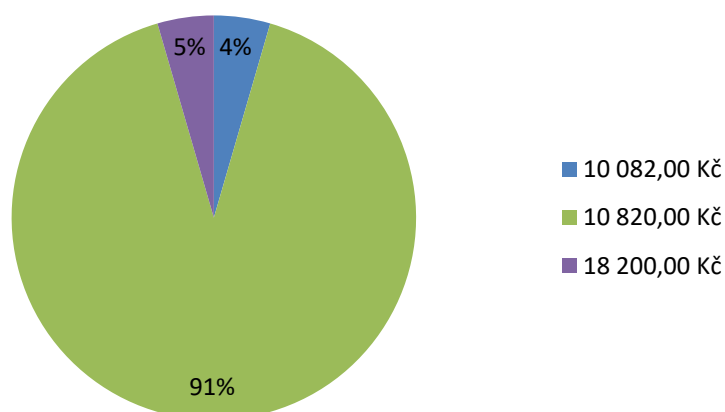
U této otázky trochu překvapivě dosáhli výrazně horšího výsledku žáci gymnázia, když pouze 33 % z nich vědělo, že správnou odpovědí je, že se jedná o finanční prostředky, které byly půjčeny, a počítá se z nich úrok.

**8) Vezmete si úvěr ve výši 10 000 Kč na jeden rok s úrokovou sazbou 8,2 % p.a.
Kolik peněz bance zaplatíte, jestliže po roce úvěr splatíte?**

Graf 23: gymnázium - výpočet úroku

Graf 24: SOU - výpočet úroku

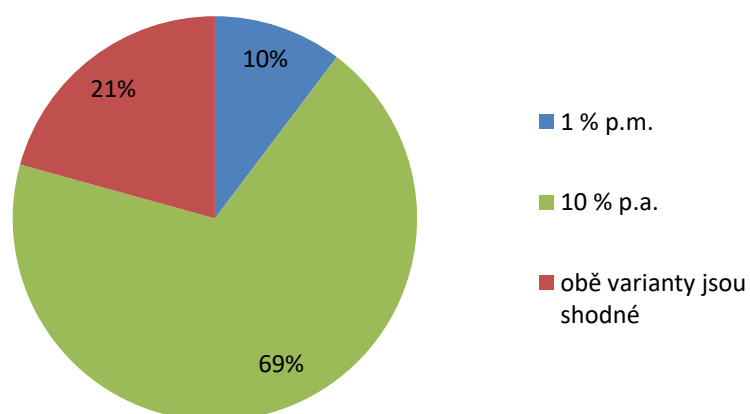

Výpočet úroku je téměř všem studentům jasný. Tento jednoduchý výpočet zvládlo zhruba 90 % z nich. Správná odpověď: úrok p.a. znamená roční úrok a tedy:

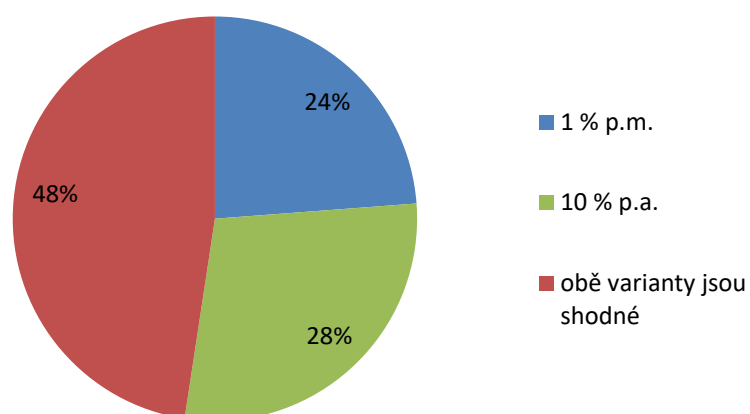
$$10\,000 * 1,082 = 10\,820 \text{ Kč}$$

9) Je výhodnější vzít si úvěr za 1 % p.m. nebo 10 % p.a.?

Graf 25: gymnázium - měsíční a roční úrok

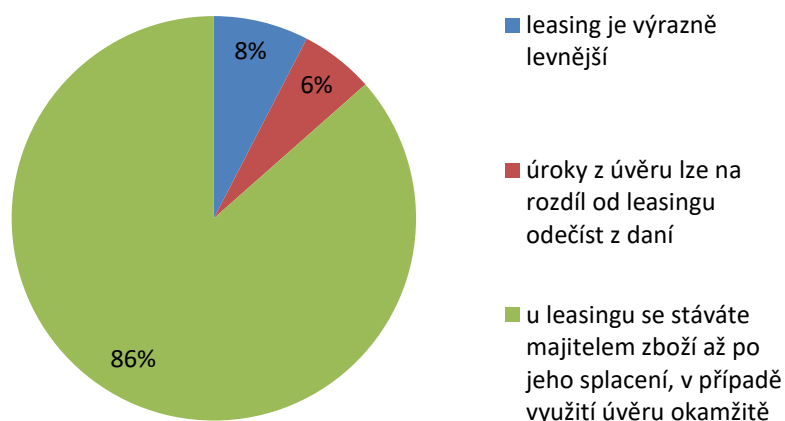
Graf 26: SOU - měsíční a roční úrok

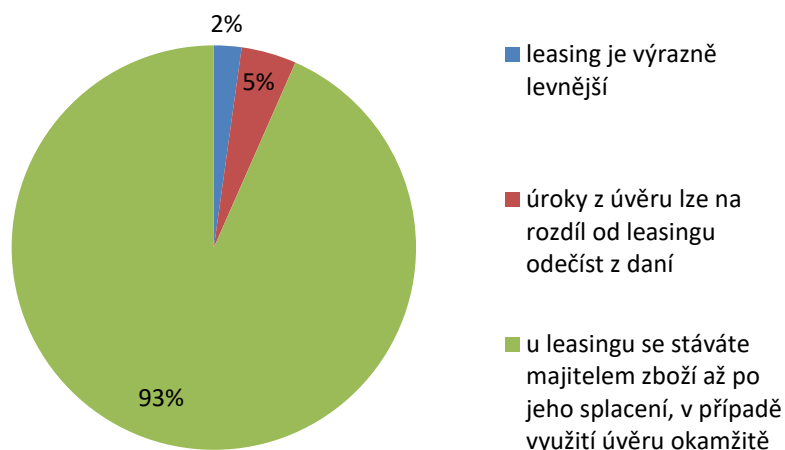
Správná odpověď je 10 % p.a., neboť se jedná o roční úrok, p.m. znamená měsíční úrok, a tedy 1 % p.m. = 12 % p.a. Zatímco žáci gymnázií si s touto otázkou víceméně poradili, na SOU zvládla vyřešit tuto otázku pouze ¼ žáků.

10) Jaký je rozdíl mezi nákupem zboží na leasing a na úvěr?

Graf 27: gymnázium - leasing

Graf 28: SOU - leasing

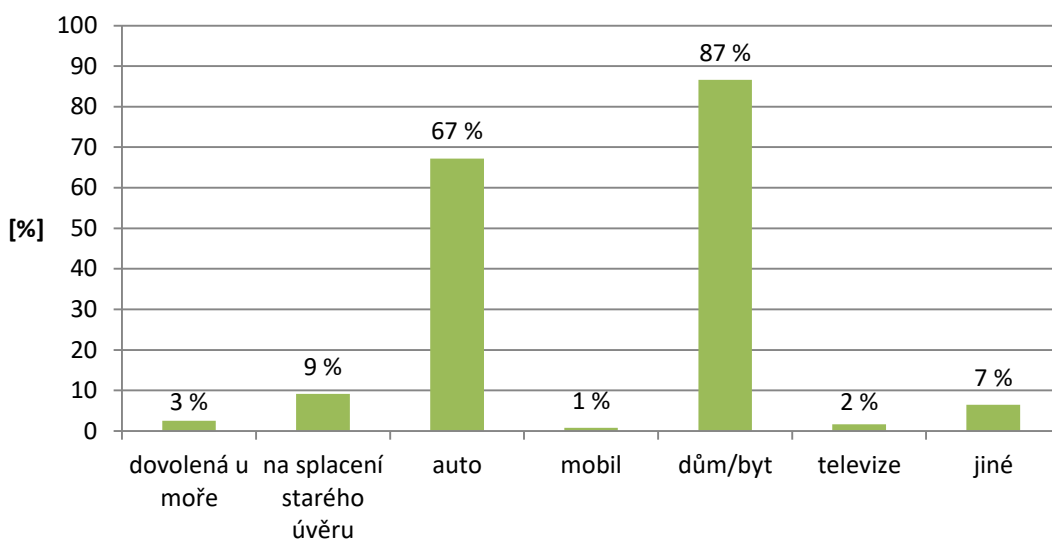
Rozdíl mezi nákupem zboží na úvěr a leasing pro žáky nepředstavoval problém. Na gymnáziu odpovědělo správně 86 % respondentů, na SOU dokonce 93 %.

9.3 Třetí část dotazníku – vedení rozpočtu

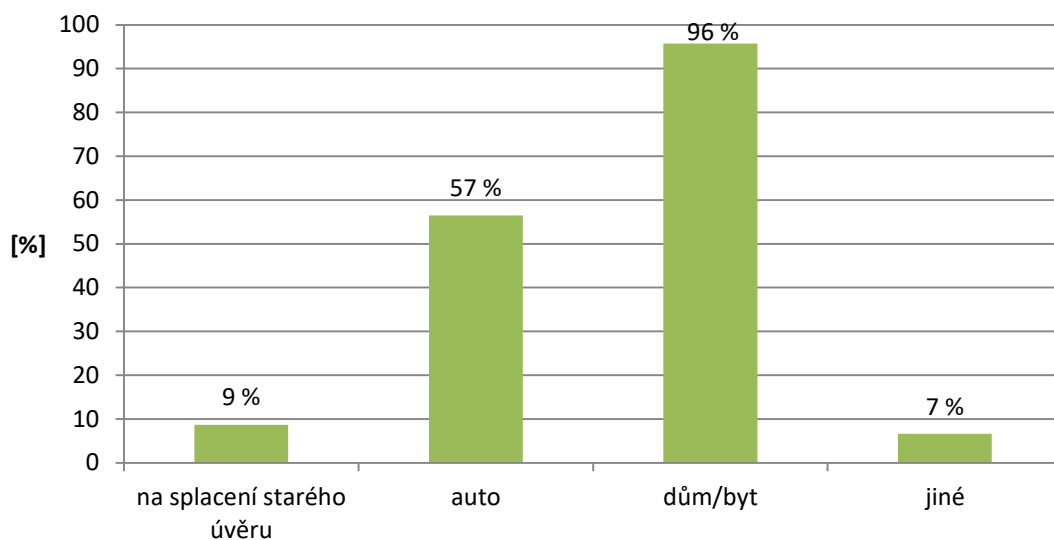
Nyní rozeberu poslední část dotazníku, která se věnuje vedení rozpočtu.

11) Na co považujete, že je rozumné si půjčit, pokud máte rodinu s dětmi a dojíždíte za prací (i více možností)?

Graf 29: gymnázium - na co je rozumné si půjčit

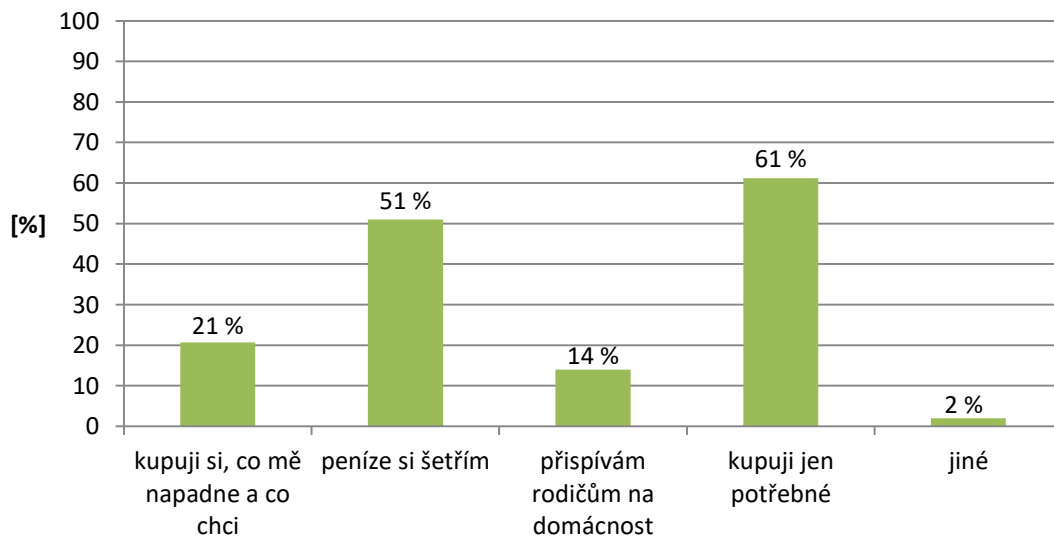
Graf 30: SOU - na co je rozumné si půjčit

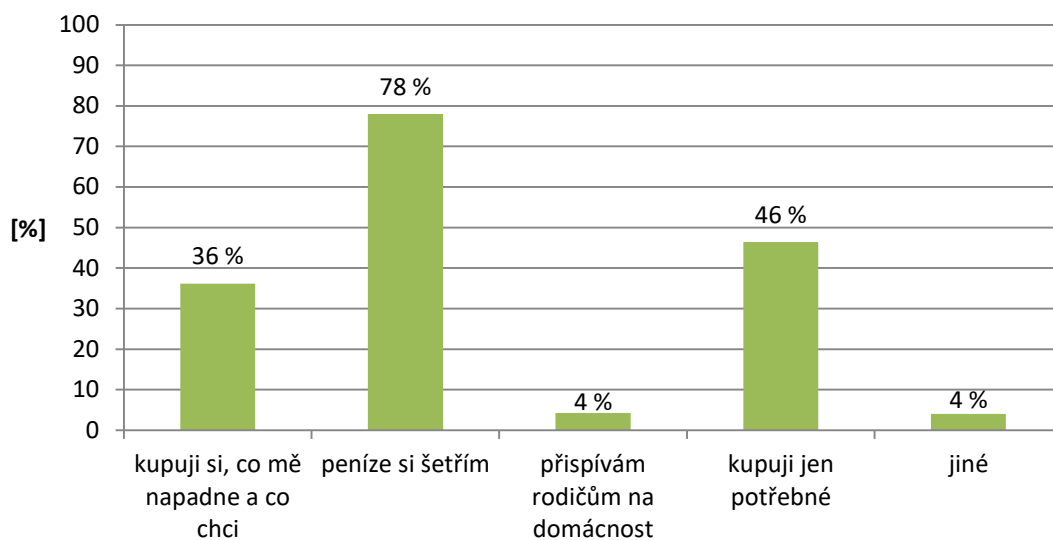
Žáci SOU v odpovědi jiné uvedli, že je rozumné půjčit si například na podnikání či vzdělání, další odpovědí bylo: ani jedno mi nepřijde důležité.

12) Jak nakládáte s penězi? (i více možností)

Graf 31: gymnázium - nakládání s penězi

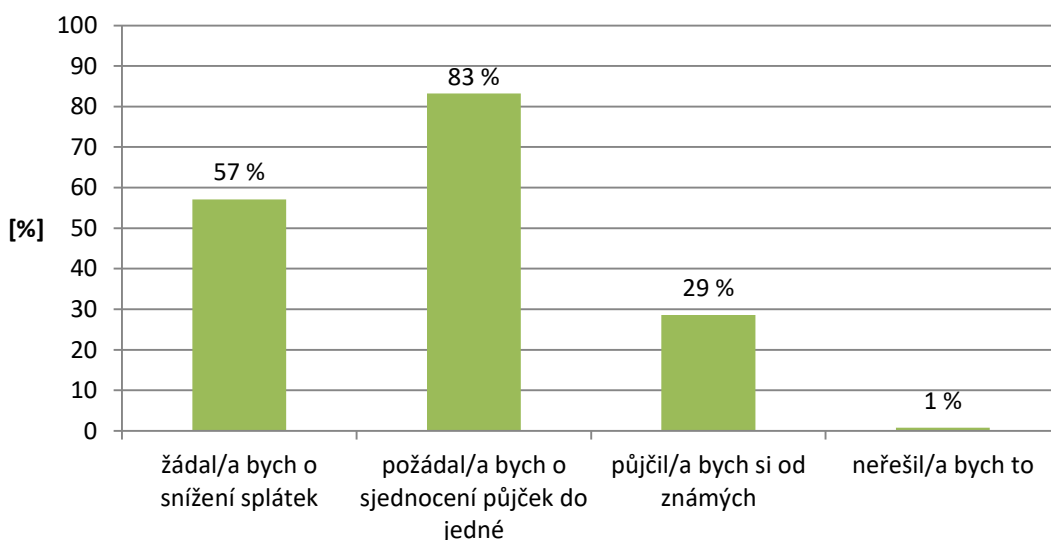
Graf 32: SOU - nakládání s penězi

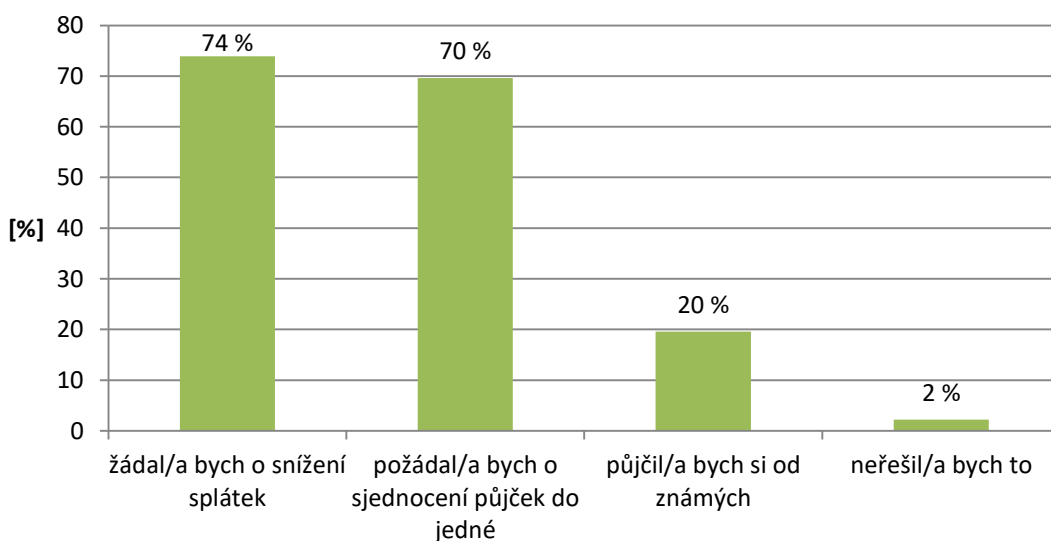
V této otázce bylo na výběr z více možností, případně žáci mohli vypsát svou vlastní odpověď. Na gymnáziu 21 % žáků uvedlo, že si kupují, co je napadne a co chtějí, na SOU tuto možnost zvolilo 44 %. Na gymnáziu si peníze šetří 51 %, na SOU 78 %. Vyšší počet respondentů na SOU, kteří za odpověď zvolili možnost šetření peněz přisuzují tomu, že žáci zde mají možnost výdělku při praktickém vyučování (odborném výcviku). V dopsaných odpovědích žáci SOU uvedli, že si například platí náklady na život, či si kupují vybavení pro svůj koníček, dále také, že čas od času je důležité přestat se striktně omezovat a peněz si užít, ale tím způsobem, abychom si hlídali rozpočet a nešli na kontě do mínusu. Gymnazisté pro změnu doplnili, že peníze investují.

13) Jak byste řešil/a problém se splácením půjček? (i více možností)

Graf 33: gymnázium - problém se splácením půjček

Graf 34: SOU - problém se splácením půjček

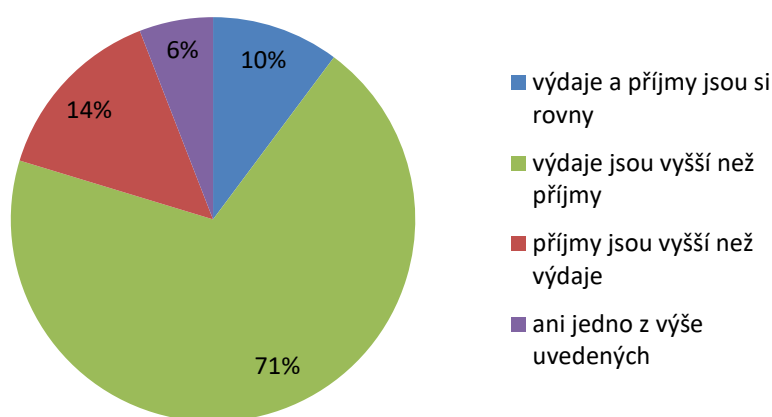
I zde měli žáci na výběr z více možností. V obou školách žáci jako nejčastější možnosti uvedli, že by si nechali všechny půjčky sloučit do jedné a požádali o snížení splátek. Principem slučování úvěrů je snížit měsíční splátky dlužníka a výdaje za vedení jednotlivých úvěrových účtů, celková doba splácení se ale protahuje a ne všechny závazky lze sloučit (například úvěr od nebankovní společnosti). U většiny bank jde zároveň se

sloučením snížit či zvýšit měsíční splátka, zároveň je zde ale sankční poplatek pokud úvěr splatíme předčasně.

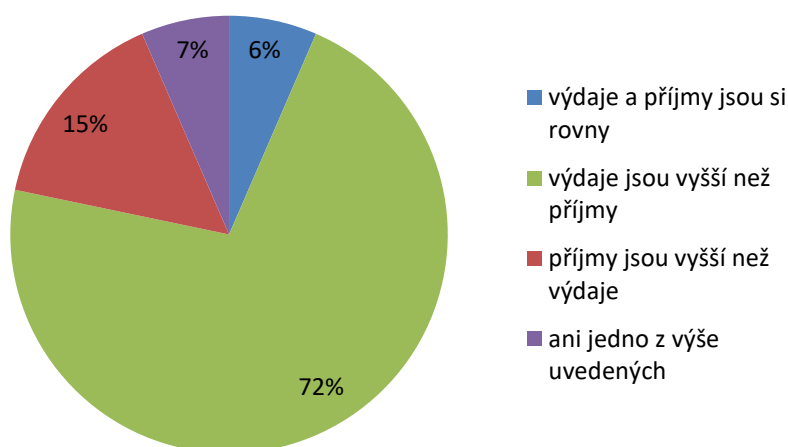
Třetí možností by bylo půjčení peněz od známých. Bohužel, na obou školách se objevila i odpověď neřešil/a bych to.

14) Co znamená schodkový rozpočet?

Graf 35: gymnázium - schodkový rozpočet

Graf 36: SOU - schodkový rozpočet

Schodkový rozpočet znamená, že naše výdaje jsou vyšší než příjmy. Na obou školách si s touto otázkou správně poradili $\frac{3}{4}$ žáků. S touto terminologií se mohou velmi často setkat v médiích v souvislosti se státním rozpočtem.

10 Závěr

V této práci jsem se zabývala finanční gramotností. Tento pojem jsem vysvětlila a popsala jeho jednotlivé složky, tedy peněžní, cenovou a rozpočtovou. Pakliže se bavíme o finanční gramotnosti, jako o velmi důležitém pojmu dnešní doby, je třeba upozornit na rizika plynoucí právě z nedostatečné finanční gramotnosti. Jako největší riziko slabé finanční gramotnosti jsem vyhodnotila neuvážené uzavírání úvěrů.

Možnost “výhodného úvěru“ pod vlivem mediální masáže číhá na lidi na každém rohu a spadnout do spirály zadluženosti je snazší, než se zdá. Pro běžné smrtelníky je takřka nadlidský úkol našetřit na bydlení, či nový vůz. Nějaká forma úvěru se tedy nevyhne velké části populace. Mezi úvěrovými produkty jsou ovšem velké rozdíly a mezi těmi racionálními s rozumnými podmínkami a “lichvářskými úvěry“ je mnohdy propastný rozdíl v řádu stovek procent RPSN. Proto jsem shrnula typy úvěrů, jejich výhody a nevýhody a vhodnost financování právě tím či oním typem produktu.

Pokud se přece jen stane, že je člověk pohlcen dluhovou spirálou, stává se zadluženým a v případě více věřitelů se může dostat do takzvaného úpadku. Ten má dvě formy, předluženost a insolvenční.

Všechny tyto negativní vlivy většinou plynou ze dvou zásadních faktorů. Slabého sociálního zázemí a nedostatečné finanční gramotnosti. Často jdou tyto faktory ruku v ruce. Zásadní roli zde hraje výchova a praktický vzor z rodiny, toto je nezastupitelný faktor. Podpořen je však vzděláváním v rámci povinné školní docházky a následně výukou na středních školách. Zde je finanční gramotnost součástí vzdělávacích osnov od roku 2013. To je součástí národní strategie finančního vzdělávání, která se opírá o dva pilíře. První obsahuje výuku finančního vzdělávání na základních a středních školách, druhý se stará o vzdělávání dospělých osob. Úroveň, jaké by měli dosáhnout žáci, kteří prošli prvním pilířem, je dána standardem finanční gramotnosti.

Kromě vzdělávání ve školách je k dispozici celá řada projektů a vzdělávacích materiálů, které jsou určeny různým cílovým a věkovým skupinám. Konkrétně se jedná o nejrozličnější e-learningové kurzy, workshopy, společenské hry, televizní pořady, nebo dokonce divadelní představení s tematikou finančního vzdělávání.

V praktické části této práce jsem se zabývala výzkumem reálného stavu finanční gramotnosti žáků středních škol. Výzkum jsem prováděla pomocí dotazníkového šetření mezi žáky gymnázia a středního odborného učiliště. Tento dotazník se zaměřoval na tři oblasti: obecnou finanční gramotnost, dluhy a vedení rozpočtu. V každé části museli respondenti odpovědět na cca 4-6 otázek. Úspěšnost výsledných odpovědí jsem porovnávala mezi žáky gymnázia a SOU.

Ve většině případů je úspěšnost odpovědí žáků gymnázia a SOU velice podobná. To dokládá i celkový poměr správných odpovědí, kdy žáci gymnázia dosáhli 72 %, zatímco žáci SOU dosáhli 69 %.

V první části dotazníku, která se týká obecné finanční gramotnosti, si vedli respondenti poměrně úspěšně. Pouze otázka týkající se kreditních karet představovala problém pro více než třetinu gymnazistů a více než polovinu žáků SOU.

Ve druhé části zaměřené na dluhy bylo pro respondenty obtížné odpovědět, že nejdůležitějším parametrem pro výběr půjčky je RPSN. Vysoká chybovost byla také u otázky, co je to jistina. Naopak u výpočtu výše úroku z dané jistiny byla úspěšnost velmi vysoká.

Poslední část zaměřená na rodinný rozpočet obsahuje jednu otázku, na kterou lze uvést jednu správnou odpověď. Týká se schodkového rozpočtu a na obou školách si s touto otázkou poradilo lehce přes 70 % žáků. Další otázky se zaměřují na zodpovědné hospodaření s domácím rozpočtem a řešením dluhových situací v životě člověka. Většina respondentů volila rozumné možnosti a jejich uvedený přístup se dá hodnotit jako zodpovědný.

Celkově se dá říci, že se respondenti popasovali se zadanými otázkami obstojně. Kde je z mého pohledu slabina, to je znalost běžných finančních produktů. Velká část žáků nezná rozdíl mezi debetní a kreditní kartou, rozdíl mezi úročením p.a. a p.m., nevědí, co obsahuje RPSN. V této oblasti by bylo vhodné úroveň vzdělávání posílit, aby danou problematiku žáci ovládali dříve, než budou s finančními produkty operovat v reálném životě s vlastními penězi.

11 Seznam použitých informačních zdrojů

- [1] BUŘÍNSKÁ, Barbora. *Čeští školáci neumí s penězi hospodařit, každý druhý už má zkušenost s dluhy*. Novinky.cz [online]. 25. 2. 2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/finance/464217-cesti-skolaci-neumi-s-penezi-hospodarit-kazdy-druhy-uz-ma-zkusenost-s-dluhy.html>
- [2] *Češi si více odkládají stranou, našetřeno na důchod však nemají a jejich finanční znalosti se nelepší* [online]. Praha, 2018, 13. 03. 2018, 2 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/tz_fg_120318_fin.pdf
- [3] Interní data společnosti Bohemia Faktoring a.s.
- [4] DVOŘÁKOVÁ, Z., SMRČKA, L. a kol. *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-008-9
- [5] Výzkumný ústav pedagogický v Praze. Metodický portál RVP: *Inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. 1. 8. 2011 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/13213/vymezeni-pojmu-financni-gramotnost.html/>
- [6] Statistická ročenka České republiky - 2017. Český statistický úřad [online]. 22. 11. 2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/30-mezinarodni-srovnanic>
- [7] BUMBA, Jan a Jana PŘINOSILOVÁ. *V indexu finanční gramotnosti jsme stále průměrní. Nejhuř jsou na tom ti nejmladší, konstatuje výzkumnice*. Rozhlas.cz: Interview Plus [online]. 20.3.2018 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/interviewplus/_zprava/1791904
- [8] ČTK, dap. *Dluhy Čechů poprvé přesáhly dva biliony, dlužníků ale ubylo. Důvodem byl hlavně rekordní zájem o hypotéky*. byznys.ihned [online]. Hospodářské noviny, 30. 5. 2017 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-65748160-dluh-obyvatele-ceska-poprve-presahl-dva-biliony-pocet-dluzniku-pritom-klesl-na-tri-miliony-lidi>
- [9] *Půjčky. Nebankovní půjčky* [online]. Liberec [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.nebankovnipujcky.cz/pujcky>

- [10] ŠTÍCHOVÁ, Kateřina. *Rychlá a snadná půjčka? Pozor na ni!*. idnes.cz [online]. 9. 2. 2005 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: https://finance.idnes.cz/rychla-a-snadna-pujcka-pozor-na-ni-dld-/viteze.aspx?c=A050208_203816_fi_osobni_sti
- [11] ŠTĚRBA, Martin. *Se splácením dluhů se nejvíce potýkají mladí lidé. Celkově se však loni platební disciplína zlepšila* [online]. čt24, 2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/2055082-se-splacenim-dluhu-se-nejvice-potyka-mladi-lide-celkove-se-vsak-loni-platebni>
- [12] DROBIŠ, Zbyněk. *Platební rozkaz: Kdy použít a jak se bránit*. Finance.cz [online]. 8. 7. 2014 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/422389-platebni-rozkaz-kdy-pouzit-a-jak-se-branit/>
- [13] Mapa exekucí [online]. 2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>
- [14] ŠVANCARA, Petr. *Počet platebních karet vzrostl, počet bankomatů klesl*. Týden.cz [online]. 16. 10. 2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/pocet-platebnych-karet-vzrostl-pocet-bankomatu-klesl_450532.html
- [15] *Co je to spotřebitelský úvěr?*. Finance.cz [online]. Mladá fronta, 2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/uvery-a-pujcky/hotovostni-pujcky/abeceda-hotovostnich-uveru/co-je-to-spotrebitelsky-uver/>
- [16] iPhone 7 32GB Černý. Alza [online]. 2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.alza.cz/iphone-7?dq=4463741>
- [17] *Abeceda hypoték*. Finance.cz [online]. Mladá fronta, 2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/bydleni/hypoteky/abeceda-hypotek/>
- [18] NOVÁKOVÁ, Jolana. *Operativní leasing, nebo úvěr? Co je výhodnější, když si pořizujete auto*. idnes [online]. 12. 5. 2016 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: https://finance.idnes.cz/operativni-leasing-na-auto-uver-srovnani-flj-/viteze.aspx?c=A160510_170800_viteze_kho
- [19] GALBRAITH, John Kenneth. *Společnost hojnosti*. Přel. J. Nentvich. 1 vyd. Praha: Svoboda, 1967
- [20] *Po šmejdch se inspekce zaměřila na lichváře. Rozdala 21 pokut*. Lidovky.cz [online]. 4. 6. 2013 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: https://byznys.lidovky.cz/po-smejdch-se-inspekce-zamerila-na-lichvare-rozdala-21-pokut-pqt-firmy-trhy.aspx?c=A130604_130028_firmy-trhy_mev

- [21] DOLEČEK, Marek. *Insolvence – úpadek a způsoby jeho řešení*. Business.info.cz [online]. 31. 7. 2017 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/insolvence-upadek-a-zpusoby-jeho-reseni-ppbi-51182.html#!>
- [22] zákon č. 182/2006 Sb. ze dne 30. března 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- [23] LANSKÝ, Lubomír a Anna BATŮŇKOVÁ. *Úpadek podle nového insolvenčního zákona*. Epravo.cz [online]. 15. 1. 2008 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/upadek-podle-noveho-insolvencniho-zakona-52563.html>
- [24] Strategie finančního vzdělávání. Ministerstvo financí [online]. Říjen 2007 [cit. 2013-11-30]. Dostupný z: http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/financni-vzdelavani/narodni-strategie_s_5.
- [25] Krotitelé dluhů. Česká televize [online]. 2011 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10213556322-krotitele-dluhu/>
- [26] URBAN, Pavel. *Dětský účet je nejlepší školou ve finančním vzdělávání*. Deník Metro: Finance. Praha, 2018, s. 10-11
- [27] CHRÁSKA, Miroslav. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta 2006. 240 s. ISBN 80-244-1367-1
- [28] MF, MPO, MŠMT. *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách společný dokument - příloha*. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2007 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2017/standard-financni-gramotnosti-29163>

12 Seznam obrázků

Obrázek 1: Srovnání krátkodobých úvěrů [9]	14
Obrázek 2: nabídka společnosti poskytující rychlý úvěr [10]	15
Obrázek 3: příklad splátky telefonu bez akontace [16]	17
Obrázek 4: exekuce v České republice [13]	20
Obrázek 5: souhrn exekucí v ČR za rok 2017[13]	20
Obrázek 6: exekuce – porovnání [13].....	21
Obrázek 7: předvánoční leták [20]	23

13 Seznam grafů

Graf 1: Procentuální zastoupení lidí ve věku do 20 let [3]	10
Graf 2: Průměrná výše půjček v jednotlivých věkových kategoriích [3]	10
Graf 3: procentuální zastoupení mužů a žen na Gymnáziu Kolín	35
Graf 4: procentuální zastoupení mužů a žen na SOU stavební Kolín	35
Graf 5: předchozí zkušenost na gymnáziu s výukou finanční gramotnosti	36
Graf 6: předchozí zkušenost na SOU stavební s výukou finanční gramotnosti	36
Graf 7: gymnázium - vedení rodinného rozpočtu v domácnosti	37
Graf 8: SOU stavební - vedení rodinného rozpočtu v domácnosti	37
Graf 9: gymnázium - inflace	38
Graf 10: SOU - inflace	38
Graf 11: gymnázium - zúročení peněz uložených v bance	39
Graf 12: SOU - zúročení peněz uložených v bance	39
Graf 13: gymnázium - debetní karta	40
Graf 14: SOU - debetní karta	40
Graf 15: gymnázium - úroky na kreditní kartě	41
Graf 16: SOU - úroky na kreditní kartě	41
Graf 17: gymnázium - kontokorent	42
Graf 18: SOU - kontokorent	42
Graf 19: gymnázium - kritéria pro výběr půjčky	43
Graf 20: SOU - kritéria pro výběr půjčky	43
Graf 21: gymnázium - jistina	44
Graf 22: SOU - jistina	44
Graf 23: gymnázium - výpočet úroku	45
Graf 24: SOU - výpočet úroku	45
Graf 25: gymnázium - měsíční a roční úrok	46
Graf 26: SOU - měsíční a roční úrok	46
Graf 27: gymnázium - leasing	47
Graf 28: SOU - leasing	47
Graf 29: gymnázium - na co je rozumné si půjčit	48

Graf 30: SOU - na co je rozumné si půjčit	49
Graf 31: gymnázium - nakládání s penězi	49
Graf 32: SOU - nakládání s penězi	50
Graf 33: gymnázium - problém se splácením půjček	51
Graf 34: SOU - problém se splácením půjček	51
Graf 35: gymnázium - schodkový rozpočet	52
Graf 36: SOU - schodkový rozpočet	52

14 Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník